

Az alapvető szerződésszegés szabályozása és gyakorlata a Bécsi Vételi Egyezmény alapján

Jelige: Passer

2012

Tartalomjegyzék

Tartalomjegyzék.....	2
1. Bevezetés.....	3
2. Problémafelvetés.....	4
2.1. A szerződésszegésről általában.....	4
2.2. Kimentési lehetőség	5
3. A kötelmi jog egységesítésének gondolata.....	6
4. A Bécsi Vételi Egyezmény megkötéséhez vezető út.....	9
5. A szerződésszegés kimentésére szolgáló jogintézmények az egyes szabályozásokban	10
5.1. Nemzetközi Kereskedelmi Szerződések Alapelvei.....	10
5.2. Közös európai adásvételi jogra vonatkozó Európai Bizottsági javaslat	13
5.3. Bécsi Vételi Egyezmény.....	14
5.3.1. Kötelezettségszegés.....	17
5.3.2. Hátrány előidézése	17
5.3.3. A következmények előreláthatósága	18
5.4. További szabályozások.....	20
5.4.1. A nemzeti jogokban.....	20
5.4.2. Hágai Vételi Egyezmény (ULIS).....	21
5.4.3. Uniform Commercial Code (UCC)	22
5.4.4. Az Európai Szerződésjogi Alapelvek	23
6. A Bécsi Vételi Egyezmény joggyakorlata.....	24
6.1. Késedelmes teljesítés	25
6.2. A másik fél jövőbeni teljesítésében való bizalom elvesztése	26
6.3. Az eladó nem szerződésszerű teljesítése	27
7. Dē lēge ferenda.....	29
7.1. Nemzetközi Kereskedelmi Szerződések Alapelvei.....	29
7.2. Közös európai adásvételi jogra vonatkozó Európai Bizottsági javaslat	30
7.3. Nemzeti jogok	31
7.4. Bécsi Vételi Egyezmény.....	33
8. Függelék.....	35
9. Forráslista	35

1. Bevezetés

Dolgozatom célja az 1980-ban létrehozott Az ingó dolgok nemzetközi adásvételi szerződéseire vonatkozó bécsi ENSZ-egyezmény (United Nation's Convention on Contracts for the International Sale of Goods – CISG; a továbbiakban: Bécsi Vételi Egyezmény) által központi jogintézményként szabályozott alapvető szerződésszegés szabályozásának bemutatása, a Bécsi Vételi Egyezmény szerinti definíció vizsgálata, összehasonlítása az alapvető szerződésszegés más egyezményekben megjelenő szabályozásával, valamint a jogintézményhez kapcsolódó bírói gyakorlat bemutatása.

A Bécsi Vételi Egyezmény a nemzetközi adásvételi szerződésjogra vonatkozó egységesítési folyamat kiemelkedő eredménye. A folyamat és a később tárgyalt egyezmények megismerése céljából, a dolgozatomban első körben az említett egységesítési törekvéseket vázolom fel. A Bécsi Vételi Egyezményhez vezető utat pedig részletesebben mutatom be.

A problémafelvetésben azt vizsgálom, hogy a szerződésszegő fél hogyan tud szabadulni a szerződéses kötelemből, milyen megoldások alkalmazhatók a kártérítés mértékének csökkentésére.

A felvázolt kérdéskör tekintetében három dokumentumban vizsgálom meg a kötelemből való szabadulás biztosítására szolgáló jogintézményeket. A három kiemelt dokumentum az UNIDROIT keretében létrejött Nemzetközi Kereskedelmi Szerződések Alapelvei, az Európai Bizottság javaslata a Common European Sales Law elfogadására és a Bécsi Vételi Egyezmény. Ezeken kívül kisebb hangsúllyal a dolgozat kitér a nemzeti jogokra, az 1964-es Hágai Vételi Egyezményre, az amerikai Uniform Commercial Code szabályozására és az Európai Szerződésjogi Alapelvekre. Az egyezmények és szabályozásuk bemutatása során itt térek ki a annak az indokára, hogy miért a Bécsi Vételi Egyezmény szabályozásának bemutatását választottam.

A Bécsi Vételi Egyezmény joggyakorlata alapján a jogeseteket csoportosítottam, a csoportosítás szempontja a szerződésszegési típusok, amely alapján egy kötelezettségszegést alapvető jelentőségűnek ítélték meg a bíróságok.

Végül újra a három kiemelt egyezményt vizsgálom a Bécsi Vételi Egyezmény rájuk tett hatása alapján. Emellett a nemzeti jogok közül az új magyar Ptk.-ra tett hatást, változást is felmérem.

2. Problémafelvetés

2.1. A szerződésszegésről általában

A szerződésből eredő kötelezettségek megsértése szerződésszegést eredményez. A szerződésszegés akkor következik be, ha a megállapodás tartalmának megfelelő teljesítésre a felek bármelyikének magatartására visszavezethetően vagy valamely attól független külső ok hatására kerül sor.¹ Ebben az értelemben tehát a szerződésszegés objektív kategória, amely nem függ a szerződésszegő fél jó- vagy rosszhiszeműségétől, vétkességétől vagy vétlenségétől.²

Mindenekelőtt fontos megjegyezni, hogy a szerződésszegésről vallott nézetek jogrendszerenként különbözőek. Tulajdonképpen két szemléletet különíthetünk el. Az egyik, az angolszász megközelítés, amely egységes szemlélettel tekint a szerződésszegési helyzetekre, szigorú felelősségi elv jellemzi bármelyik szerződésszegési típus esetében. Az egységes megközelítést az újlatin jogrendszer államai is adoptálták, „nemteljesítés” néven. Ezzel szemben a másik rendszer nem ismeri az egységes szemléletet, különbséget tesz egyes szerződésszegési esetek között.³ Természetesen a gyakorlatban a két teljesen eltérő szemlélet nem válik ennyire külön, közelednek egymáshoz.⁴

Az angolszász típusú rendszer szerinti a szerződésszegések egységes megközelítését veszi át az egységes nemzetközi vételi jog is, köztük a Bécsi Vételi Egyezmény, mikor megkülönbözteti az alapvető szerződésszegést a nem-alapvető szerződésszegéstől. Közel harminc éven át (1980-as évekig) az angol joggyakorlat is használta az alapvető szerződésszegés (fundamental breach) fogalmát, azonban a jogirodalomban képviselt egységes álláspont alapján a Bécsi Vételi Egyezmény 25. cikke szerinti alapvető szerződésszegésnek semmi köze az angol jog szerinti fundamental breach-hez. A fundamental breach a szerződésszegés olyan súlyos eseteit jelölte, amelyeknél a fél nem hivatkozhat a szerződésben kikötött felelősségkizáró vagy –korlátozó klauzulára.⁵

¹ Hargitai József: Jogi Fogalomtár Magyar Hivatalos Közlönykiadó, Budapest, 2005 1392-1393. oldal

² Kisfaludy András: Az adásvételi szerződés; Kalotaprint, Kalocsa, 2003, 201. oldal

³ Például a német jogrendszer, és az ezen alapuló jogrendszerek, mint az osztrák vagy svájci jog

⁴ Ulrich Drobnig: General Principles of European Contract Law <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/drobnig.html> Látogatva: 2012. október 28.

⁵ Sándor Tamás – Vékás Lajos: Nemzetközi Adásvétel. Budapest, HVG-Orac, 2005, 149-150. oldal

2.2. Kimentési lehetőség

A szerződésszegések szabályozása során arra törekszik a jogalkotó, hogy az egyik fél szerződésszegése esetében megfelelő jogorvoslatot biztosítson a másik félnek. Ugyanakkor a szabályozásnál figyelembe kell venni a jogosult érdekei mellett a kötelezett érdekeit is, vagyis azt a szempontot, hogy a kötelezett általában készül a teljesítésre.⁶ A kötelezett szerződésszegése esetén, akár késedelemről, akár hibás teljesítésről vagy másról beszélünk, a szerződésszegő fél számára biztosítani kell olyan jogintézményt, amely kimentési lehetőséget biztosít a számára. Egy jogintézményt, amellyel tulajdonképpen szabadulhat a szerződésből származó kötelemből.

A kártérítés, mint szubjektív jogkövetkezmény az objektív jogkövetkezményekkel szemben egy kimentést tűrő jogkövetkezmény.⁷

A kártérítés mértékének mérséklésére az egyik jogintézmény a felróhatóságon alapuló kártérítési kötelezettség, amely egy szigorú bizonyítási kötelezettséget hárít a jogosultra (károsultra).⁸

A szerződésszegéssel okozott károk megtérítésének leginkább elterjedt korlátját az okozatossági teóriákban megjelenő feltételek adják. Az okozatosság, mely elengedhetetlen kártérítési előfeltételként megteremti a kapcsolatot a szerződésszegő magatartás és az okozott kár között, a jogrendszerek többsége szerint alkalmas szűrőként funkcionál a szerződésszegő magatartással túl távoli kapcsolatban álló károk megtérítésének kizárása során. Az angol kártérítési jog az okok közelségének tana (proximity of cause) alapján csak azokat a károkat látja megtéríthetőnek, melyek közvetlen okozatai a szerződésszegésnek. A közvetlenség egyben a „nem túl távoli” (remoteness of damages) kifejezéssel magyarázható.⁹

Az 1959. évi IV. törvény a Polgári Törvénykönyvről (339. § (1) bekezdés) a megtérítendő kár nagyságát illetően a teljes kártérítés elvéből indul ki, törvényi kivételt ez alól nem is ad. A

⁶ Dr. Csészy Andrea: A szerződésszegés jogkövetkezményeinek összehasonlító jogi elemzése, 2008, 103. oldal
Forrás: http://193.6.1.94:9080/JaDoX_Portlets/documents/document_5691_section_1123.pdf Látogatva: 2012. november 5.

⁷ Dr. Csészy Andrea: A szerződésszegés jogkövetkezményeinek összehasonlító jogi elemzése, 2008, 149. oldal
Forrás: http://193.6.1.94:9080/JaDoX_Portlets/documents/document_5691_section_1123.pdf Látogatva: 2012. november 5.

⁸ Kártérítésnél a jogosultnak kell bizonyítania a jogellenes magatartást, a bekövetkezett kárt és a kettő közötti okozati összefüggést.

⁹ Csészy Andrea: Előreláthatósági klauzula a szerződések jogában. 2009.
http://www.debrecenijogimuhely.hu/archivum/1_2009/elorelathatosagi_klauzula_a_szerzodesek_jogaban/
Látogatva: 2012. november 1.

gyakorlat alapján a bírói ítéletek az okozati összefüggés határainak megvonásával, az adekvát okozatosság elvének alkalmazásával mentesítik a károkozót a felmerült kár egy részének viselése alól, amennyiben ezt az eset összes körülményeire tekintettel indokoltnak találták.

A későbbiekben kifejtett előreláthatósági klauzulának különös jelentősége van. Ugyanis a szerződésszegő fél kibújhat a klauzula segítségével a teljes kártérítési elv alól. Az előreláthatósági elv a felróhatósággal szemben objektív mércét kínál a kártérítés mérséklésére, a szerződésszegő fél kimentésére.

Vékás Lajos tanulmányában¹⁰ összehasonlítja az előreláthatósági elvet az adekvát kauzalitás elvével. Megállapítja, hogy „eredményüket tekintve alig különböznek egymástól, viszont elvi alapjuk teljesen különböző: míg az előreláthatósági elv a kártérítési felelőssé tétel jogpolitikai döntésen alapuló normatív korlátozását teszi lehetővé, addig az adekvát kauzalitás doktrínája a ténylegesen létező okozatossági lánc bírói mérlegelésen alapuló mesterséges megszakításához ad segítséget.”¹¹

A következőkben sor kerül annak vizsgálatára, hogy a szerződésszegő fél kimentését az UNIDROIT Alapelvekben, a közös európai adásvételi jog létrehozására irányuló javaslatban és a Bécsi Vételi Egyezményben mely jogintézmények biztosítják.

3. A kötelmi jog egységesítésének gondolata

A kötelmi jog egységesítésének gondolata először a nemzetállamok szintjén jelent meg. A nemzetállamok kialakulásának korában fontos feladat volt, hogy megteremtsék azokat a feltételeket magánjogi kódexek formájában, melyek alapján egységesen alkalmazzák az egész állam területén a magánjogot. Így születtek meg a XIX. század nagy magánjogi kódexei, mint a francia Code Civil (1803/04), az osztrák Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch, (1811/12), az olasz Codice Civile (1866), a svájci Kötelmi Jogi Törvény (Obligationenrecht – 1881/84) és a német Bürgerliches Gesetzbuch (1900).

A magánjog univerzális egységesítése egy olyan folyamat keretében valósul meg napjainkban, mely során nemzetközi szervezetek nemzetközi egyezményeket készítenek elő, amelyben egy jogviszony vagy jogintézmény egységes szabályait dolgozzák ki. A Hágai

¹⁰ Dr. Vékás Lajos: Előreláthatósági klauzula szerződésszegésből eredő kártérítési igényeknél; Magyar Jog, 2002, 9. szám

¹¹ Dr. Vékás Lajos: Előreláthatósági klauzula szerződésszegésből eredő kártérítési igényeknél; Magyar Jog, 2002, 9. szám, 515. oldal

Nemzetközi Magánjogi Konferencia először 1893-ben Tobias Michael Carel Asser¹² kezdeményezésére tartotta meg az első találkozót, majd 1955-ben egy állandó, nemzetközi szervezetté vált. 1986-ban a szervezet kidolgozott egy egyezményt nemzetközi adásvételi szerződésekre, viszont az egyezmény elegendő számú állam ratifikációja hiányában nem lépett hatályba.¹³

A nemzetközi kereskedelmi és adásvételi jog kodifikációs munkáit, ahogy később is említtem, Ernst Rabel az UNIDROIT¹⁴ keretében indította el 1929-ben, felismerve azt, hogy a nemzetközi kereskedelmi kapcsolatok szaporodása szükségessé tesz egy egységes szabályozást. 1964-ben két adásvétel tárgyú egyezményt is elfogadtak Hágában, amit az UNIDROIT dolgozott ki, ezek a később még tárgyalt ULIS és ULF.¹⁵

A harmadik nemzetközi egységesítést célul kitűző szervezet¹⁶ az ENSZ által, magyar kezdeményezésre létrehozott UNCITRAL. A szervezet 1980. április 11-én fogadta el a Bécsi Vételi Egyezményt, melynek céljául tűzték ki, hogy a nemzetközi adásvételi szerződések tekintetében egy modern, egységes és méltányos rendszert nyújtson, s jelentősen hozzájáruljon ahhoz, hogy a kereskedelmi forgalomban nagyobb hangsúllyal legyen jelen a jogbiztonság, s csökkenjenek a tranzakciós költségek.¹⁷

A nemzetközi szinten történő magánjogi jogegységesíti folyamat mellett fontos megjegyezni, hogy az Európai Unión belül évtizedek óta jelen van a magánjog egységesítésének folyamata.

1982-ben Ole Lando, koppenhágai professzor vezetésével megalakult az Európai Szerződésjogi Bizottság. A Bizottság célja, hogy megalkossa az európai szerződésjog alapelveit, és a jövőben kódexbe foglalja azokat. A Bizottság munkájának köszönhetően látott napvilágot a PECL – Európai Szerződési Jog Alapelvei¹⁸ 1995-ben, majd módosított változatai jelentek meg 2000-ben és 2001-ben. Az Európai Szerződésjogi Bizottság néhány tagja részt vett az UNIDROIT keretében 1994-ben kiadott Nemzetközi Kereskedelmi Szerződések Alapelveinek kidolgozásában is. Az Európai Szerződésjog Alapelvei, az

¹² A Hágai Nemzetközi Konferencián végzett munkájáért Asser 1911-ben béke Nobel-díjjal tüntették ki

¹³ Forrás: www.hcch.net Látogatva: 2012. október 15.

¹⁴ International Institute for the Unification of Private Law, Nemzetközi Szervezet a Magánjog Egységesítéséért

¹⁵ Forrás: www.unidroit.org Látogatva: 2012. október 15.

¹⁶ Az említett három szervezet egyes esetekben együttműködik egymással, ezért és céljaik összhangja miatt az UNIDROIT honlapján „the three sisters”-ként utalnak rájuk.

¹⁷ Forrás: www.uncitral.org Látogatva: 2012. október 15.

¹⁸ Principles of European Contract Law

UNIDROIT Alapelvek és a Bécsi Vételi Egyezmény tartalmaz közös szabályokat, de alapvető különbség, hogy az UNIDROIT Alapelvek és a Bécsi Vételi Egyezmény „a világ számára készültek, azonban nem abból a célból, hogy törvénykönyvbe foglalják őket.”¹⁹

Ole Lando elkötelezett híve az Európai Polgári Törvénykönyv létrehozásának, s már az Európai Parlament is tett lépéseket a kialakítása felé, egyet kell értetünk dr. Király Miklós megfogalmazásával, miszerint az „európai integráció egyfajta földrésznyi méretben megvalósuló »globalizációt« jelent”²⁰.

2011. október 11-én az Európai Bizottság az európai jogalkotás elé terjesztette javaslatát a közös európai adásvételi jogról,²¹ melynek átfogó célja a belső piac létrehozásának és működésének javítása a vállalkozások határon átnyúló kereskedelme és a határon átnyúló fogyasztói vásárlások bővítésének előmozdításával. Ez a célkitűzés úgy érhető el, ha rendelkezésre áll egy önálló, egységes szerződési jogi szabályrendszer, beleértve a fogyasztóvédelmi rendelkezéseket és a közös európai adásvételi jogot, amelyet a tagállamok nemzeti jogrendszereinek keretén belül második szerződési jogi rendszernek kell tekinteni.

A jelenlegi rendszer alapján a szerződéses kötelezettségekre alkalmazandó jogról szóló, 2008. június 17-i 593/2008/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet (Róma I.) 6. cikke szerint amennyiben a kereskedő a tevékenységét egy másik tagállamban található fogyasztók tekintetében fejti ki, az adott tagállam szerződési joga az irányadó. A nemzeti szabályrendszerek eltéréseiből, a jogi ügyletek költségeiből származó akadályok, és a határon átnyúló kereskedelem jogi szabályozásának a belföldi kereskedelemhez képest összetettebb jellege szükségessé teszi az Európai Unión belül az egységes szerződésjog kialakítását. A különböző nemzeti szerződési jogok nehezítik az olyan alapszabadságok gyakorlását, mint az áruk és szolgáltatások nyújtásának szabadsága, és akadályt képeznek a belső piac működése és folyamatos kiépítése előtt. Versenykorlátozó hatásuk is van, különösen a kisebb tagállamok piacain.²²

Ole Lando professzor azon kijelentését, miszerint „nem lehetetlen a gazdaság számára kedvező és jogilag is célravezető általános alapelveket felvázolni”, a Bécsi Vételi Egyezmény

¹⁹ Ole Lando: A szerződésjog kötelező vagy választható formában történő európaiasítása, Magyar Jog, 2001., 9. szám, 568. oldal

²⁰ Dr. Király Miklós: Egységes európai piac, jogharmonizáció és nemzeti kultúra, Magyar Jog, 2001, 11. szám, 644. oldal

²¹ Common European Sales Law (CESL)

²² Javaslat AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS RENDELETE a közös európai adásvételi jogról COM/2011/0635 végleges - 2011/0284 (COD)

mintájával támasztja alá. Hiszen utóbbi példaként szolgál arra, hogy még egy világméretű konszenzus is lehetséges. A Bécsi Vételi Egyezmény elfogadásakor a világ minden tájáról érkeztek küldöttek, s mára 78 országban lépett hatályba „lefedve a világ majdnem minden jogi kultúráját.”²³

4. A Bécsi Vételi Egyezmény megkötéséhez vezető út

Az 1980. április 11-én kötött Bécsi Vételi Egyezmény megalkotásának és hatályba lépésének kiemelkedő jelentőségét már a kor szakértői is elismerték. Dr. Vékás Lajos egy 1987-ben, a hatálybalépést megelőzően megjelent elemzésében az Egyezményt „*mérőföldkőnek*” nevezi a nemzetközi kereskedelmi jog és jogegységesítés történetében, melynek jelentősége nemcsak abban áll, hogy az adásvételre, mint a nemzetközi kereskedelem egyik központi intézményére vonatkozik, hanem abban is, hogy „*nemzetközi jogi hidat*” alkot a különböző országok között.²⁴

A Bécsi Vételi Egyezmény előzményének tekinthető nemzetközi kodifikációs munkát a XX. század első felében, 1929-ben Ernst Rabel és az UNIDROIT indította el. A munka során négy tervezet is született (1935., 1939., 1956., 1963.).²⁵ Ahogy a tervezetek évszámai is mutatják a II világháború félbeszakította a munkát, viszont 1951-ben konferenciát hívtak össze Hágában, s ennek eredményeképpen 1964-ben két egyezményt fogadtak el: az ULIS²⁶-t, Egységes Törvény az áruk nemzetközi adásvételéről és az ULF²⁷-t, Egységes Törvény az áruk nemzetközi adásvételi szerződéseinek megkötéséről. A hágai egyezmények magas szakmai színvonala ellenére²⁸ a konferencián résztvevő 28 államból összesen 9 állam ismerte el kötelezőnek, ennek alapvető okaként a politikai és jogi körülményeket lehet megjelölni, hiszen a szocialista országok úgy vélték, az egyezmények kizárólag a nyugati, ipari államok igényeit vették figyelembe.²⁹ Továbbá olyan meghatározó államok utasították el a csatlakozást, mint az Egyesült Államok vagy Franciaország.

1966-ban magyar kezdeményezésre az ENSZ megalapította az UNCITRAL-t, melynek keretében új kodifikációs munkálatok indultak meg nagyobb lendülettel, több egyeztetéssel az

²³ Ole Lando: A szerződésjog kötelező vagy választható formában történő európaizálása, Magyar Jog, 2001., 9. szám, 569. oldal

²⁴ Dr. Vékás Lajos: Az áruk nemzetközi adásvételére vonatkozó ENSZ-Egyezmény hatályba lépése elé I., Magyar Jog (XXXIV. évfolyam), 1987., 5. szám, 385. oldal

²⁵ Vékás Lajos: A Bécsi Vételi Egyezményről, Jogtudományi Közlöny, 1985. május, 243. oldal

²⁶ The Uniform Law for the International Sale of Goods

²⁷ The Uniform Law on the Formation of Contracts for the International Sale of Goods

²⁸ Vékás Lajos: A Bécsi Vételi Egyezményről, Jogtudományi Közlöny, 1985. május, 243. oldal

²⁹ Vékás Lajos: A Bécsi Vételi Egyezményről, Jogtudományi Közlöny, 1985. május, 243. oldal

országok között. A folyamat zárása a Bécsi Diplomáciai Konferencia volt, melyet 1980. március 10. és április 11. között tartottak. A magyar jogtudomány és jogélet megtisztelő elismeréseként könyvelhetjük el, hogy a konferencia elnökévé a magyar küldöttség vezetőjét, Eörsi Gyula professzort választották.³⁰

1988. január 1-én lépett hatályba az Egyezmény azon 11 állam számára, akik elsőként ratifikálták, így Argentína, Kína, Egyiptom, Franciaország, Magyarország, Olaszország, Lesotho, Szíria, Amerikai Egyesült Államok, Jugoszlávia és Zambia számára.³¹

Az UNCITRAL 2012. február 24-i jelentése szerint eddig 78 állam fogadta el az Egyezményt.³²

5. A szerződésszegés kimentésére szolgáló jogintézmények az egyes szabályozásokban

Az alapvető szerződésszegés jogintézménye három pilléren nyugszik. Megjelenik a nemzeti jogokban rendkívül eltérő tartalommal, másrészt a nemzetközi egyezményekben, amelyek közül a legjelentősebb a Bécsi Vételi Egyezmény, harmadrészt az Szerződésjogi Alapelvekben, amelyek kötelező erővel nem rendelkeznek.³³

5.1. Nemzetközi Kereskedelmi Szerződések Alapelvei

A magánjog egységesítésére megalakult nemzetközi intézet, az UNIDROIT által 1994-ben. Majd 2010-ben megalkotott Alapelvek célja, hogy olyan szabályrendszert bocsásson rendelkezésre, amely a nemzetközi kereskedelmi ügyletek speciális igényeihez igazodik. Ezen Alapelvek szinte teljesen lefedik az Európai Szerződésjogi Alapelvek - PECL második részét. A két joganyag között több közös vonás is akad, ugyanis az előkészítő bizottságokból néhány tag mindkét bizottságban közreműködött. Megfigyelhetőek különbségek, de a tartalom nagy része, ha nem is a megszövegezésben, de alapvetően azonos.³⁴

³⁰ Vékás Lajos: A Bécsi Vételi Egyezményről, Jogtudományi Közlöny, 1985. május, 243. oldal

³¹ Dr. Fekete Zsófia: A Bécsi Vételi Egyezmény által szabályozott alapvető szerződésszegés gyakorlati problémái, Miskolc, 2003, 5. oldal. Elérhető: <http://www.jogiforum.hu/publikaciok/126> Látogatva: 2012. október 12.

³² <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/countries/cntries.html> Látogatva: 2012. 10. 23.

³³ Gyetvai Andrea: Alapvető szerződésszegés az egységes jogban. Studia Juvenum, 2007, 1. szám, 94. oldal

³⁴ Ole Lando: A szerződésjog kötelező vagy választható formában történő európaiasítása, Magyar Jog, 2001., 9. szám, 570. oldal

Az UNIDROIT Alapelvek – hasonlóan az Európai Szerződésjog Alapelveinek szabályaihoz – nem rendelkeznek kötelező erővel. A preambulum szerint akkor kell alkalmazni, ha a felek abban állapodnak meg, hogy szerződésükre ezek legyenek irányadók.

Azokban az esetekben, amikor az UNIDROIT Alapelvek olyan kérdéseket szabályoznak, amelyeket a CISG is rendez, az Alapelvek, átveszik az Egyezmény megoldásait azokkal a változtatásokkal, amelyek megfelelőnek látszottak annak érdekében, hogy tükrözzék az Alapelvek különleges természetét és hatályát.³⁵

Az Alapelvek a CISG által szabályozott alapvető szerződésszegés intézményét is tartalmazzák, s a PECL szóhasználatához hasonlóan az „alapvető nemteljesítés” kifejezést használja. A 7.3.1. cikk (2) bekezdése alapján lehet felmérni, hogy a kötelezettség teljesítésének elmulasztása alapvető nemteljesítéssel ér-e fel. A megállapításhoz „figyelembe kell venni különösen, hogy vajon

- a.) a nemteljesítés lényegileg megfosztja-e a sértett felet attól, amit a szerződés alapján jogosult volt elvárni, kivéve, ha a másik fél nem látta előre és ésszerűen nem is láthatta előre az ilyen eredményt;
- b.) annak a kötelezettségnek a szigorú betartása, amelyet nem teljesítettek, a szerződés szerint lényeges-e;
- c.) a nemteljesítés szándékos vagy gondatlan-e;
- d.) okot ad-e a nemteljesítés a sértett félnek arra, hogy azt feltételezze, nem bízhat a másik fél jövőbeni teljesítésében;
- e.) a nemteljesítő fél aránytalan veszteséget szenved-e az előkészítés vagy a teljesítés eredményeként, ha a szerződés megszűnik.”

A felsorolt figyelembe veendő körülmények között szerepelnek a Bécsi Vételi Egyezmény 25. cikk szerinti alapvető szerződésszegés feltételei is, így az előreláthatósági követelmény és az alapvető hátrány okozása. Véleményem szerint az UNIDROIT Alapelvek használatával több esetben lehet alapvető szerződésszegést megállapítani, erre példa lehet a következő: X Y ügynöke, akinek joga van a kiadásai megtérítéséhez, hamis nyugtákat ad át Y-nak, bár az

³⁵ Nemzetközi Kereskedelmi Szerződések Alapelvei. Fordította: Gehér József – Réczei László – Katona Péter. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1996. 8-9. oldal

igényelt összegek jelentéktelenek.³⁶ A példában szereplő jogeset a Bécsi Vételi Egyezmény szerint nem minősülne alapvető szerződésszegésnek, hiszen nincs szó jelentős mértékű hátrány okozásáról. Ezzel szemben, ha a felek az ügynöki szerződésben az UNIDROIT alkalmazását kötik ki, Y-nak lehetősége nyílik az ügynöki szerződés megszüntetéséhez, ugyanis tekintheti alapvető szerződésszegésnek X magatartását a 7.3.1. cikk (2) bekezdés d) pontja alapján.

Mindhárom joganyagban, tehát a Bécsi Vételi Egyezményben, az Európai Szerződésjog Alapelveiben, továbbá az UNIDROIT Alapelveiben is találhatóak közös szabályok. Az egyik ilyen, hogy a feleknek jóhiszeműen és tisztességes eljárás követelményeinek megfelelően kell irányítaniuk cselekedeteiket. Ezen alapelv alkalmazása más joganyagokban is megfigyelhető, de az érvényesülési kör tekintetében ki kellene törni a jogalkalmazói szférából, s szabályozni kellene a szerződő felek eljárását. Másrészt a fél köteles elérni a szerződéses kötelezettségének teljesítését, ha nem így jár el a vis maior kivételével szerződésszegést követ el, és felelős lesz az okozott kárért. Harmadsorban az okozott szerződésszegés által okozott károk megtérítéséért felelős félnek csak annyiban kell helytállnia az okozott kárért, amennyiben azt előre látta vagy ésszerűen láthatta volna, és amely a szerződésszegés valószínű következménye volt. Negyedsorban az arányosság alapelvét kell említeni, mely többek között a szerződésszegés esetére járó jogorvoslati lehetőségeket szabályozza: ennek megfelelően csak az egyik fél alapvető szerződésszegése alapozza meg a másik fél jogát arra nézve, hogy elálljon a szerződéstől.³⁷

Vannak olyan szabályok is, amelyek csak az UNIDROIT Alapelvekben és az Európai Szerződésjogi Alapelvek keretei között elfogadottak, míg a Bben nem. Ilyen szabály az elnehezülés (hardship) szabálya, miszerint a szerződés feltételei módosíthatók, illetve a szerződés megszüntethető, ha a szerződés teljesítése a körülmények váratlan változása folytán az egyik fél számára rendkívüli mértékben megnehezül.³⁸

Az UNIDROT Alapelvek biztosítják a nemteljesítő fél számára az orvosláshoz való jogot még abban az esetben is, ha a sérelmet szenvedett fél jogosan szüntethetné meg a szerződést (7.1.4. cikk). Az Európai Szerződésjogi Alapelvek szerint pedig a nemteljesítő fél csak addig

³⁶ Nemzetközi Kereskedelmi Szerződések Alapelvei. Fordította: Gehér József – Réczei László – Katona Péter. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1996. 190. oldal

³⁷ Ole Lando: A szerződésjog kötelező vagy választható formában történő európaiasítása, Magyar Jog, 2001., 9. szám, 570. oldal

³⁸ Ole Lando: A szerződésjog kötelező vagy választható formában történő európaiasítása, Magyar Jog, 2001., 9. szám, 570-571. oldal

orvosolhatja a hibát, amíg a teljesítésre nyitva álló idő nem járt le, vagy a késedelem nem okoz akkora hátrányt, ami már alapvető nemteljesítést eredményezne (8.104. cikk).³⁹ Az Európai Szerződésjogi Alapelvek rendelkezéseihez hasonlóan szabályozza a Bécsi Vételi Egyezmény is az orvosláshoz való jogosultságát az eladó részéről. A 48. cikk kimondja, hogy az eladó saját költségére orvosolhatja a teljesítés esetleges hiányosságait, de a póthatáridőben történő teljesítés felajánlásával nem korlátozhatja partnerét a szerződéstől való elállásban, ha az elállás feltételei a 49. cikk szerint adottak, vagyis ha alapvető szerződésszegés áll fenn.⁴⁰

5.2. Közös európai adásvételi jogra vonatkozó Európai Bizottsági javaslat

2011. október 11-én Az Európai Bizottság közzétette a közös európai adásvételi jogra vonatkozó javaslatát (a továbbiakban CESL⁴¹), majd még októberben a Parlament elé terjesztették be, s a Tanács 2012. június 8-án vitatta meg.

A közös európai adásvételi jogra irányuló bizottsági javaslat a szerződés egész életciklusára kiterjedő, egységes szerződési jogi szabályrendszert irányoz elő, amely a szerződési jog „második rendszereként” minden tagállam nemzeti jogának részét képezné. A CESL egy szabadon választható rendszer lenne, a szerződési szabadság elvének megfelelően önként lehetne választani.⁴²

A szerződésszegéseket a CESL 9. fejezet Általános rendelkezésekben a 87. cikk fogalmazza meg, melynek címe „Szerződésszegés és alapvető szerződésszegés”. Vagyis a CESL is a szerződésszegések Bécsi Vételi Egyezmény szerinti megkülönböztetését alkalmazza. Az alapvető szerződésszegés fogalma nagyon hasonló a Bécsi Vételi Egyezmény 25. cikkében foglaltakhoz.

A CESL 87. cikk 2. pontja szerint „Az egyik fél általi szerződésszegés akkor minősül alapvetőnek, ha:

³⁹ M. J. Bonell: The UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts and the Principles of European Contract Law: Similar Rules for the Same Purposes? In: Reproduced with permission of 26 Uniform Law Review (1996) 229-246 <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/bonell96.html> Látogatva: 2012. október 12.

⁴⁰ Sándor Tamás – Vékás Lajos: Nemzetközi Adásvétel. Budapest, HVG-Orac, 2005, 293. oldal

⁴¹ Common European Sales Law

⁴² A Bizottság Közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, a Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának. Közös Európai Adásvételi Jog a belső piacon belüli, határon átnyúló ügyletek elősegítése érdekében. 2011/0635 Elérhető: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0636:FIN:HU:PDF> Látogatva: 2012. november 5.

a) lényegében megfosztja a másik felet attól, amire az a szerződés alapján jogosan számított, kivéve ha a szerződés megkötésekor a nem teljesítő fél nem látta és nem is láthatta előre ezt az eredményt, vagy

b) a szerződésszegés jellege alapján egyértelmű, hogy a nem teljesítő fél jövőbeli teljesítésében nem lehet bízni.”

A szerződés kimentésére akkor van lehetőség a 88. cikk szerint, ha

„1. Menthethő a valamelyik fél általi szerződésszegés, ha annak oka a fél rendelkezési körén kívül eső akadály, és amennyiben a féltől nem lett volna elvárható az, hogy a szerződés megkötésekor figyelembe vegye az akadályt, vagy, hogy azt elkerülje, illetve az akadályt vagy annak következményeit elhárítsa.

2. Amennyiben az akadály csupán átmeneti, a szerződésszegés csak az akadály fennállásának az idejéig menthető. Ha azonban a késedelem alapvető szerződésszegéshez vezet, a másik fél ennek megfelelően járhat el.

3. Az a fél, aki nem képes a teljesítésre, köteles gondoskodni arról, hogy az akadályról és az akadálnak a teljesítési képességére gyakorolt hatásáról szóló értesítés késedelem nélkül jusson el a másik félhez azt követően, hogy az előbbi fél tudomást szerez, vagy elvárhatóan tudomást szerezhet e körülményekről. A másik fél az e kötelezettség megszegéséből eredő hátránya miatt kártérítésre jogosult.”

A kártérítés mértékénél a CESL az 55. cikkben a következőképpen fogalmaz: „kártérítésre jogosult a másik féltől a tévedés, csalás, fenyegetés vagy tisztességtelen kihasználás következtében elszenvedett hátrányért, feltéve hogy a másik fél a vonatkozó körülményeket ismerte vagy ismerhette volna.” Vagyis a CESL az előreláthatósági elvet alkalmazza a szerződésszegő fél kártérítési kötelezettségének mértékének korlátozására.

5.3. Bécsi Vételi Egyezmény

A Bécsi Vételi Egyezmény nem tesz különbséget sem az egyes szerződésszegési fajták (késedelem, hibás teljesítés, nemteljesítés stb.), sem a felróható és nem felróható szerződésszegések szankcionálása között. Mind a tényállási, mind a szankciós oldalon megmutatkozik a Bécsi Vételi Egyezmény szerződésszegések egységes szabályozására

irányuló törekvése.⁴³ A szerződésszegések között az igazán lényeges megkülönböztetés az alapvető és a nem alapvető szerződésszegések között húzódik.⁴⁴

A Bécsi Vételi Egyezmény szerződésszegési jogának központi kategóriája az alapvető szerződésszegés, amivel a 25. cikk foglalkozik:

„A felek egyike által elkövetett szerződésszegés akkor alapvető, ha az a másik félnek olyan hátrányt okoz, amely jelentős mértékben megfosztja őt attól, amit a szerződés alapján jogosult elvárni, kivéve, ha a szerződésszegő fél nem látta előre és egy ésszerűen gondolkodó, hasonló személy, azonos körülmények között sem látta volna előre az ilyen következményt.”

Bár az Egyezményt előkészítő munkában az ULIS 10. cikke szerinti alapvető szerződésszegés fogalmának felvétele nem volt kérdéses, az „alapvetőség” előfeltételei egészen a bécsi konferenciáig összeütközéshez vezettek⁴⁵, több állam is nyújtott be módosítást az alapvető szerződésszegés megfogalmazásával kapcsolatban.

Az alapvető szerződésszegés jogintézménye a skandináv jogrendszerben létezik hasonló tartalommal, a bécsi konferencia során a módosításokat alkotó államok tervezetei mellett ennek köszönhető, hogy a szabály ilyen tartalommal került bele a Bécsi Vételi Egyezmény szövegébe. A Skandináv Vételi Törvényben a szerződésszegés alapvető volta a szerződéses szolgáltatás céljától függött. Abban az esetben lehetett megállapítani, ha a szerződés megszegése a jogosultnak a szolgáltatáshoz fűződő érdekét jelentős mértékben sértette, vagy annak kielégítését megghiúsította, feltéve, hogy a szerződés célja a szerződésszegő fél számára felismerhető volt.⁴⁶

A Schlechtriem által készített jelentős német kommentár⁴⁷ az alapvető szerződésszegés megállapításának az alábbi három jellemző jegyét határozza meg:

- kötelezettségszegés;
- hátrány előidézése;
- a következmények előreláthatósága vagy ismert volta.

⁴³ Az egységes szabályozásra való törekvést legjobban a Bécsi Vételi Egyezmény 45. cikk (1) bekezdése, mely a vevő jogait fogalmazza meg az eladó szerződésen alapuló kötelezettségének nem teljesítése esetén, valamint ehhez hasonlóan a 61. cikk (1) bekezdése, mely az eladó jogait vázolja fel a vevő szerződésszegése esetében.

⁴⁴ Sándor Tamás – Vékás Lajos: Nemzetközi Adásvétel. Budapest, HVG-Orac, 2005, 275-276. oldal

⁴⁵ Szabó Sarolta: Az alapvető szerződésszegés és a vevő elállási joga az áru vagy az okmányok fogyatékoságáért a Bécsi Vételi Egyezményben. Külgazdaság, Jogi Melléklet. 2007, 11-12. szám, 124. oldal

⁴⁶ Sándor Tamás – Vékás Lajos: Nemzetközi Adásvétel. Budapest, HVG-Orac, 2005, 149. oldal

⁴⁷ P. Schlechtriem: Kommentar Zum Einheitlichen UN Kaufrecht. München, 1990. Art. 25. Rn. 7-11.

Herber és Czerwenka⁴⁸ kommentárjában a hangsúly a hátrány fogalmára kerül, amelynek ahhoz, hogy alapvető szerződésszegés valósuljon meg, két feltétele van:

- a hátrány jelentős legyen
- a másik felet a szerződéses elvárásoktól megfossza.

A Reinhart-féle kiskommentár⁴⁹ a szerződés céljából indul ki, s az alábbi három elemre bontja a fogalmat:

- a sérelmet szenvedett félnek már nem fűződik érdeke a szerződés fenntartásához (szubjektív elem)
- a sérelmet szenvedett fél elvárásainak a szerződésen kell alapulniuk (objektív elem)
- a következmények elvárhatósága

Az Enderlein-Maskow-Strohbach-féle kommentár⁵⁰ Reinharthoz hasonlóan elemzi az alapvető szerződésszegés fogalmát.

Az alapvető és nem-alapvető (közönséges, egyszerű) szerződésszegések megkülönböztetésének jelentősége a szankciórendszerben mutatkozik meg, melyek közül talán a legfontosabb, hogy az alapvető szerződésszegés jogot biztosít a jogkövetkezmények azonnali érvényesíthetőségéhez, nem szükséges póthatáridő tűzése.⁵¹

Az alapvető szerződésszegés funkcionális következménye, hogy a sérelmet szenvedett fél jogosult a szerződéstől elállni (49. cikk (1) bekezdés, 64. cikk (1) bekezdés), illetve igénybe veheti az egyéb szankciókat is. Míg közönséges szerződésszegés esetén a sérelmet szenvedett félnek csak az egyéb szankciók állnak rendelkezésére: kijavítás, árcsökkentés, kártérítés.⁵²

Az alapvető szerződésszegés főszerepét az elállási jogosultság mellett aláhúzza az is, hogy kicserélési igényt keletkeztet: 46. cikk (2) bekezdés; s a veszélyátzállásnál is jelentőséghez jut: 70. cikk.

⁴⁸ R. Herber – B. Czerwenka: Internationales Kaufrecht. München, 1991. Art. 25. Rn. 6-9.

⁴⁹ G. Reinhart: UN-Kaufrecht. Heidelberg 1991, Art. 25 Rn. 5-6.

⁵⁰ F. Enderlein – D. Maskow – H. Strohbach: Internationales Kaufrecht. Berlin, 1991. Art 25 Nr. 3.

⁵¹ Mádl Ferenc – Vékás Lajos: Nemzetközi Magánjog és Nemzetközi gazdasági kapcsolatok joga; Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2004, 322. oldal

⁵² Vida Sándor: Alapvető szerződésszegés a nemzetközi adásvételnél: Német bírói gyakorlat. Jogtudományi Közlöny, 1993 (48. évfolyam), 5. szám, 171. oldal

5.3.1. Kötelezettségszegés

A kötelezettségszegés eleme nem vitatott kérdés. Az alapvető szerződésszegésnek mindig a szerződés nem teljesítésében kell megnyilvánulnia. A szerződésszegő félnek oly mértékben kell megsértenie a kötelezettségét, amellyel alapvető hátrányt okoz a másik félnek.⁵³

A kötelezettség, amelyet az egyik szerződő fél megszeg, lehet olyan, amelyet maga a Bécsi Vételi Egyezmény határoz meg,⁵⁴ de lehet a felek által a szerződésben meghatározott sajátos kötelezettség is, feltéve, ha az adásvétel tárgykörébe esik,⁵⁵ vagy ha a felek azt a Bécsi Vételi Egyezmény rendelkezéseinek alávetették.⁵⁶

Nem forog fenn alapvető szerződésszegés, ha a kötelezettnek jogában állt kötelezettségeinek teljesítését megtagadni, vagy akkor sem, ha a szállított árunak olyan fogyatékosága van, amely önmagában még nem zárja ki, hogy az áru megfeleljen a szerződésben meghatározott feltételeknek.⁵⁷

5.3.2. Hátrány előidézése

A hátrány fogalma, legfőképpen mértékének vizsgálata már sokkal inkább vitatottabb kérdés. A hátrány akkor jelent alapvető szerződésszegést, ha jelentős mértékben megfosztja a másik felet attól, amit a szerződés alapján jogosult elvárni.

Az 1964-ben Hágában elfogadott, a Bécsi Vételi Egyezmény közvetlen előzményének tekinthető ULIS szövege még nem tartalmazta a hátrány kifejezést.⁵⁸ Az első meghatározás a 1975-ben jelent meg, majd ez szerepelt az 1976-os javaslattervezetben is.

A hátrány fogalma kapcsán az elszenvedett érdeksérelemről, illetve annak súlyáról van szó. Például fix határidős szállításnál a határidő elmulasztása annyira lényeges, hogy alapvető szerződésszegés áll fenn, függetlenül attól, hogy a vevő károsodott vagy sem.⁵⁹

⁵³ Dr. Fekete Zsófia: A Bécsi Vételi Egyezmény által szabályozott alapvető szerződésszegés gyakorlati problémái, Miskolc, 2003, 14. oldal. Elérhető: <http://www.jogiforum.hu/publikaciok/126> Látogatva: 2012. október 12.

⁵⁴ Például: megfelelő időben, megfelelő helyen történő szállítás, szerződésszerű minőségben való teljesítés, fizetés, átvétel

⁵⁵ Az adásvétel tárgykörén kívül esik például az áruval kapcsolatos versenytilalmi kikötés.

⁵⁶ Vida Sándor: Alapvető szerződésszegés a nemzetközi adásvételnél: Német bírói gyakorlat. Jogtudományi Közlöny, 1993 (48. évfolyam), 5. szám, 170. oldal

⁵⁷ Vida Sándor: Alapvető szerződésszegés a nemzetközi adásvételnél: Német bírói gyakorlat. Jogtudományi Közlöny, 1993 (48. évfolyam), 5. szám, 170. oldal

⁵⁸ „Jelen jogszabály szerint a szerződésszegést alapvetőnek kell tekinteni, amennyiben a szerződésszegő fél tudta vagy tudnia kellett volna a szerződés teljesítésekor, hogy a másik fél helyében lévő ésszerűen gondolkodó személy nem kötötte volna meg a szerződést, ha előre látta volna a szerződésszegést és annak következményeit.”

5.3.3. A következmények előreláthatósága

Azonban a másik fél számára a szerződésszegéssel okozott hátrány mértékének alapvetősége, nem keletkeztet automatikusan a sértett fél számára elállási jogosultságot. Figyelembe kell venni az előreláthatóság követelményét is: „előre látta és egy ésszerűen gondolkodó, hasonló személy, azonos körülmények között előre látta volna a következményeket”.⁶⁰

Az előreláthatósági klauzula (contemplation rule) már a nemzetközi adásvételi jog egységes szabályozására vonatkozó első tervezetekben is vitathatatlan elem volt. Az előreláthatósági klauzula a Bécsi Vételi Egyezmény kimentési rendszerének kiegészítését jelenti. Szigorúbb feltételt szab a kimentésre ez a szabály, mint a Code Civil vagy a BGB vétkességi alapon álló szerződésszegési kártérítési felelősségi jog. Hiszen a szerződésszegő fél pusztán abban az esetben nem tehető felelőssé a nem szerződésszerű teljesítésért, ha bizonyítja, hogy a szerződésszegést olyan akadály idézte elő, amelyet nem háríthatott el, és ésszerűen nem volt elvárható tőle, hogy ezzel az akadállyal a szerződésszegés pillanatában számoljon, azt leküzdje vagy következményeit elkerülje. A Bécsi Vételi Egyezmény kárfelelősségi rendszerének alapvető pillérjét képezi a vétkességtől független helytállás, valamint az előre látható mértékre korlátozott felelősség.⁶¹ Utóbbi alapján „a kártérítés nem haladhatja meg azt a veszteséget, amelyet a szerződésszegő fél a szerződés megkötésének időpontjában előre látott, vagy amelyet előre kellett volna látnia azon tények és körülmények alapján, amelyekről mint a szerződésszegés lehetséges következményeiről az említett időpontban tudott vagy tudnia kellett volna” (74. cikk).

Maga az előreláthatósági klauzulát egyik módosítást tévő állam sem vetette volna el, így az elfogadása nem volt kétséges. Ennek alapvető oka, hogy a jogintézmény több mértékadó nemzeti jogban is ismert.⁶² Első újkori megjelenését a Code Civilben találjuk, bár a francia jogban ez az eszköz nem játszik nagy szerepet a kártérítés mérséklésében több megszorítás miatt is. Ennél nagyobb jelentőséghez jut a klauzula az angol common law-ban, ahol a Hadley

⁵⁹ Vida Sándor: Alapvető szerződésszegés a nemzetközi adásvételnél: Német bírói gyakorlat. Jogtudományi Közlöny, 1993 (48. évfolyam), 5. szám, 170. oldal

⁶⁰ Hosun Lee: Differences between the civilian and common law approach to remedies for a breach of a contract for the sale of goods. <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/cisgsk/leehosun.pdf> Látogatva: 2012. október 10.

⁶¹ Dr. Vékás Lajos: Előreláthatósági klauzula szerződésszegésből eredő kártérítési igényeknél; Magyar Jog, 2002, 9. szám, 517. oldal

⁶² Hellner: The Limits of Contractual Damages in the Scandinavian Law of Sales. Scand. Stud. Law 10; 1996; 47. oldal

v. Baxendale⁶³ precedensnek számító ítéletben jelent meg először. A bíróság kimondta, hogy a tényleges káron kívül elmaradt haszon címén annyi kár követelhető, amennyit mindkét fél előre láthatott a szerződés megkötésekor. Továbbá a common law-elvhez hasonlóan alkalmazza az amerikai bírói gyakorlat is a klauzulát, a UCC pedig tételes szabállyá tette a vevő vagyonában keletkezett következménykárok tekintetében.⁶⁴

A Hadley-szabályhoz kapcsolódik az angol jog kiegészítő klauzulája, mely a kárenyhítési kötelezettséget specializálja a szerződésszegéssel okozott károkra. A mitigation rule szerint azok a károk is kívül esnek a szerződésszegő fél kártérítési kötelezettségén, melyek abból következtek, hogy a szerződésszegésért nem felelős fél nem tett meg minden intézkedést, mely kárának csökkentését eredményezte volna. Az előreláthatóság fogalmát egészíti ki, hiszen azok a károk sem előreláthatók, melyek a másik fél kárenyhítési kötelezettségének elmulasztása miatt keletkeztek.⁶⁵ Olyan károk tekintetében van azonban csak kárenyhítési kötelezettsége a másik félnek, melyeket a szerződésszegés tényének tudatában ésszerűen elkerülhetett volna, vagy amelyeket a szerződésszegésre vonatkozó gyanúja okán védhetett volna ki.⁶⁶ Az angol bíróságok akkor is megállapítják a kárenyhítési kötelezettség elmulasztását, ha a szerződésszegés ténye bár nem volt nyilvánvalóan ismert a másik fél előtt, azonban erre alapos okkal következtethetett volna. A Goetz and Scott ügyben 1981-ben a bíróság álláspontja szerint, a kárenyhítési kötelezettség teljesítésével felmerült költségek hozzáadódnak a kártérítés mértékéhez.⁶⁷

A bemutatott három egyezmény, az UNIDROIT Alapelvek, a Common European Sales Law és a Bécsi Vételi Egyezmény közül a dolgozat célja az utóbbi szabályozásának kiemeltebb elemzése. Ennek indoka, hogy a Bécsi Vételi Egyezmény a másik két dokumentumnál időben hamarabb keletkezett, így hatást gyakorolt rájuk. Másrészt a Bécsi Vételi Egyezmény kötelező jelleggel rendelkezik. Harmadrészt már rendelkezik egy 1988 óta folyamatosan bővülő joggyakorlattal, ami iránymutatást jelent azokban a kérdésekben, ahol a jogszabályszöveg alapján joghézagok merülnek fel. Így a dolgozat utolsó fejezete a Bécsi

⁶³ A fuvarozó nem a vállalt határidőben, hanem négy nappal később szállította le a molnár elromlott gőzmalom-alkatrészét a szükséges javítás után, s a molnár emiatt a kiesett jövedelmet perelte a fuvarozótól.

⁶⁴ Dr. Vékás Lajos: Előreláthatósági klauzula szerződésszegésből eredő kártérítési igényeknél; Magyar Jog, 2002, 9. szám, 516. oldal

⁶⁵ Duxbury Robert: Contract Law Thomson, Sweet & Maxwell, London, 2003. 117. oldal

⁶⁶ Posner, Eric A.: Contract Remedies: Foreseeability, Precaution, Causation and Mitigation, http://www.scribd.com/doc/239479/Contract-Remedies-Foreseeability-Precaution-Causation-and-Mitigation?ga_related_doc=1 Letöltés ideje 2012. október 31.

⁶⁷ Duxbury Robert: Contract Law Thomson, Sweet & Maxwell, London, 2003. 118. oldal

Vételi Egyezménynek a két másik dokumentumra tett hatását vizsgálja, amellet, hogy javaslatot tesz a CESL esetében a Bécsi Vételi Egyezmény befogadására.

5.4. További szabályozások

5.4.1. A nemzeti jogokban

Bár megfogalmazásukban különböznek, az egyes nemzeti jogokban is találhatunk az alapvető szerződésszegéshez hasonló megoldásokat. Leginkább az elálláshoz való jog gyakorlásán keresztül valósul meg, vagyis az egyes jogrendszerek akkor tekintenek alapvetőnek egy szerződésszegést, ha ahhoz a jog elállási jogosultságot enged.⁶⁸

A magánjogi jogrendszerek alapvetően azokon a római jogi adásvételi szabályokon alapulnak, miszerint ha az áru minőségében van a hiba, a vevőnek joga keletkezik arra, hogy akár a vételár csökkentését kérje (*actio quanti minoris*), vagy akár elálljon⁶⁹ a szerződéstől (*actio redhibitoria*).⁷⁰ Azonban a modern törvények, mint a német Kötelmi Jog Modernizációjáról szóló törvény,⁷¹ a Skandináv Vételi Törvény⁷² vagy a holland polgári törvénykönyv⁷³ a Bécsi Vételi Egyezmény felé közelednek, s alkalmazzák a szerződéstől való elállás esetében az alapvető szerződésszegés fogalmát vagy más hasonló koncepciót.⁷⁴

A Bécsi Vételi Egyezmény szerinti alapvető szerződésszegés lényegi eleme az előreláthatósági klauzula, ebből következik az is, hogy az Egyezmény 74. cikke a szerződésszegésből eredő károknál – kivételt téve a teljes kártérítés elve alól – a megtérítendő kárt a károsult által előre látható károkra korlátozza, a francia Code Civil 1150. cikkéhez hasonlóan. A szerződésszegés következményeként járó kártérítés összege „nem haladhatja meg azt a veszteséget, amelyet a szerződésszegő fél a szerződés megkötésének időpontjában előre látott, vagy amelyet előre kellett látnia azon tények és körülmények alapján, amelyekről

⁶⁸ Gyetvai Andrea: Alapvető szerződésszegés az egységes jogban. *Studia Juvenum*, 2007, 1. szám, 94-95. oldal

⁶⁹ A nemzeti jogrendszerek számos különböző fogalmat használnak az elállásra, például felmondás, érvénytelenítés stb. (termination, nullification, repudiation, cancellation, rescission or avoidance). A Bécsi Vételi Egyezmény az elállás (angolul: avoidance) kifejezést használja.

⁷⁰ Lásd: BGB 462. §, Code Civil 1644. cikk, Svájci Kötelmi Jogi Kódex 205. cikk. De az osztrák ABGB 932. cikk szerint csak akkor lehet elállni a szerződéstől, amikor ésszerűtlen lenne a kijavítás, vagy már nem lehetséges a szerződés tárgyának megfelelő használata.

⁷¹ Schuldrechtsmodernisierungsgesetz 2001. nov. 26., hatályban 2002. jan. 1.-től, BGB 323. §

⁷² Norvég Adásvételi Törvény 39. szakasz, 1988; Section Finn Adásvételi Törvény 39. szakasz, 1987 <http://www.finlex.fi/pdf/saadkaan/E9870355.PDF>; Svéd Adásvételi Törvény 39. szakasz, 1990.

⁷³ Ld: Art 6:265 Burgerlijk Wetboek

⁷⁴ CISG Advisory Council Opinion No. 5: The buyer's right to avoid the contract in case of non-conforming goods or documents. <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/CISG-AC-op5.html#9> Látogatva: 2012. október 10.

mint a szerződés lehetséges következményeiről az említett időpontban tudott vagy tudnia kellett volna”.

Az angol és az amerikai judikatúra klasszikus common law-elvként alkalmazza a contemplation rule-t szerződésszegés esetén a kártérítés mértékének meghatározásakor. Az előreláthatósági klauzula 1854 után az angol bírói gyakorlat általános elvévé vált, a UCC pedig – ahogy fentebb utaltunk rá – tételes joggá emelte.⁷⁵

Itt utalhatunk arra, hogy a fuvarozó felelősségének speciális problémakörében maga az 1959. évi magyar Polgári Törvénykönyv is épít erre az elvre, bár a magyar Ptk. nem ismeri az alapvető szerződésszegés fogalmát. Az 500. § (1) bekezdése szerint a fuvarozó⁷⁶ a késedelmes teljesítése miatti szerződésszegéséből bekövetkezett kárért a késedelmi kötbért meghaladóan csak akkor felel, „ha a fuvarozó a határidőben való teljesítéséhez fűződő érdek ismeretében írásban vállalta a határidő megtartását”.⁷⁷ Ha mégsem teljesít határidőben, olyan hátrányt okoz a sérelmet szenvedett félnek, amit előre látott a szerződés megkötésének időpontjában.

Ugyanakkor az 1959. évi magyar Ptk. 300. § (2) bekezdése rögzíti, hogy kötelezeti késedelem esetén „nincs szükség a teljesítéshez fűződő érdek megszűnésének bizonyítására, ha a szerződést a felek megállapodásánál vagy a szolgáltatás felismerhető rendeltetésénél fogva meghatározott időpontban - és nem máskor - kellett volna teljesíteni, vagy ha a jogosult az utólagos teljesítésre megfelelő határidőt szabott, és az is eredménytelenül telt el.” Ebben az esetben a határidő elmulasztásából eredő kötelezettségszegés, olyan alapvető hátrányt okoz a sérelmet szenvedett félnek, amit már a szerződéskötés időpontjában is mindkét fél előre láthatott. Tehát a Ptk. ezen rendelkezései megfelelnek az alapvető szerződésszegés Bécsi Vételi Egyezményben megfogalmazott definíciójának.

5.4.2. Hágai Vételi Egyezmény (ULIS)

Ahogy már utaltunk rá, a Bécsi Vételi Egyezmény elődjének tekinthető Hágai Egységes Vételi Törvény (ULIS), amelyet kilenc állam⁷⁸ ratifikált, is ismerte már az alapvető

⁷⁵ Dr. Vékás Lajos: Előreláthatósági klauzula szerződésszegésből eredő kártérítési igényeknél; Magyar Jog, 2002, 9. szám, 516. oldal

⁷⁶ Említésre érdemes, hogy az angol common law-ban az előreláthatósági elvre építő első jogeset, az említett Hadley v. Baxendale-ügy középpontjában fuvarozási szerződés késedelmes teljesítése miatt bekövetkezett elmaradt haszon megítélése állt. S ezen túl az angol kézikönyvek is – az adásvételi szerződés mellett – a fuvarozási szerződést tárgyalják kiemelten ezzel a problémakörrel kapcsolatban. Lásd: pl.: McGregor: On Damages. London 1997¹⁶, 182. oldal

⁷⁷ Dr. Vékás Lajos: Előreláthatósági klauzula szerződésszegésből eredő kártérítési igényeknél. Magyar Jog, 2002, 9. szám, 514. oldal

⁷⁸ Belgium, Egyesült Királyság, Gambia, Hollandia, Izrael, Luxemburg, NSZK, Olaszország, San Marino

szerződésszegés intézményét. A német kommentárok nem is tekintik újszerű intézménynek az alapvető szerződésszegést, a Bécsi Vételi Egyezmény hatálybalépését megelőzően közel két évtizede dolgoztak ezzel a fogalommal. A kommentárok rámutatnak arra, hogy a Bécsi Vételi Egyezmény csak továbbfejlesztette, objektivizálta azt, valamint hogy az alapvető szerződésszegés jogintézmény alapjai már a BGB 325-326. §-ában is megtalálhatók.⁷⁹

Az ULIS 10. § szerint a szerződésszegés akkor alapvető, ha a jogosultnak ennek következtében a továbbiakban már nem fűződik érdeke a teljesítéshez, és ez a tény a szerződésszegő fél számára szerződéskötéskor felismerhető volt. Az érdekmúlást az alapján kellett megítélni, hogy a sértett fél a szerződést a szerződésszegés ismeretében is megkötötte-e volna.⁸⁰

A Bécsi Vételi Egyezmény 25. cikke az ULIS 10. §-ához képest két újítást is hozott: egyrészt bevezette a jelentős hátrány fogalmát, és ezzel megváltoztatta a jogosult akaratára történő utalást. A mérce így objektívebb lett, hiszen már nem csak a jogosult elvárásai számítanak, lényegi elem, hogy hátrány kell, hogy érje ahhoz, hogy alapvető szerződésszegés álljon fent. Akaratát elsődleges abban a formában kell figyelembe venni, ahogy az a szerződésből kiderül.⁸¹

5.4.3. *Uniform Commercial Code (UCC)*

A UCC § 2-715 (2) a) pontja tételes joggá tette az előreláthatósági klauzulát az eladó szerződésszegése folytán a vevő vagyonában keletkezett következménykárok tekintetében. Fontos kiemelni, hogy a UCC a megvett dolog hibájából a vevő személyében vagy vagyonában bekövetkezett károkra nem alkalmazza a contemplation rule-t.⁸²

Bár a Bécsi Vételi Egyezmény és a UCC sok szempontból hasonlítanak egymásra, meggondolatlan és félrevezető lenne azt állítani, hogy a Bécsi Vételi Egyezmény rendelkezései megegyeznek a UCC rendelkezéseivel.⁸³

⁷⁹ Vida Sándor: Alapvető szerződésszegés a nemzetközi adásvételnél: Német bírói gyakorlat. Jogtudományi Közlöny, 1993 (48. évfolyam), 5. szám, 171. oldal

⁸⁰ Gyetvai Andrea: Alapvető szerződésszegés az egységes jogban. *Studia Juvenum*, 2007, 1. szám, 96. oldal

⁸¹ Tercsák Tamás: Alapvető szerződésszegés az egységes jogban. *Magyar Jog*, 1994, 10. szám, 598. oldal

⁸² Dr. Vékás Lajos: Előreláthatósági klauzula szerződésszegésből eredő kártérítési igényeknél. *Magyar Jog*, 2002, 9. szám, 516. oldal

⁸³ Franco Ferrari: The Relationship Between the UCC and the CISG and the Construction of Uniform Law. 1996. <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/ferrari2.html> Látogatva: 2012. október 10.

5.4.4. Az Európai Szerződésjogi Alapelvek

A magánjogi jogegységesítési törekvések legújabb eredményei közé tartozó Európai Szerződésjogi Alapelvekben⁸⁴ is megjelent az alapvető szerződésszegés fogalma, amely a nemteljesítés vonatkozásában különbséget tesz aszerint, hogy a teljesítés alapvető-e vagy sem. Ennek az elhatárolásnak is a jogkövetkezmények vonatkozásában van jelentősége.⁸⁵

Az alapvető nemteljesítést az Alapelvek 8:103. §-ában találjuk:

„A nemteljesítés a szerződéshez viszonyítva abban az esetben alapvető, ha

- a.) a kötelezettség pontos teljesítése a szerződés lényege, vagy
- b.) a nemteljesítés jelentős mértékben megfosztja a sérelmet szenvedett felett attól, amit a szerződés alapján várhatott, kivéve, ha a másik fél ezt a következményt előre nem látta és ésszerűen nem is láthatta, vagy
- c.) a nemteljesítés szándékos és a sérelmet szenvedett fél számára alapot ad arra, hogy a másik fél jövőbeni teljesítésében ne bízson.”

Az Európai Szerződésjogi Alapelvek szabályai alapján – csakúgy mint a Bécsi Vételi Egyezményben – kizárólag az egyik fél alapvető nemteljesítése esetén van joga a másik félnek azonnali elállással megszüntetni a szerződést, a kisebb jelentőségű szerződésszegés nem ad okot azonnali elállásra. Ez esetben a jogosult csak akkor állhat el a szerződéstől, ha a teljesítésre ésszerű póthatáridőt adott.

A fentiekben már részletezett common law-elvet, a mitigation rule-t a Bécsi Vételi Egyezmény⁸⁶ és az Európai Szerződésjogi Alapelvek⁸⁷ is szabályozzák, némi eltéréssel. Nyilvánvaló különbség az, hogy a Bécsi Vételi Egyezmény 77. cikke világosan kimondja, hogy a kár fogalma alá esik az elmaradt haszon is, miközben az Európai Szerződésjogi Alapelvek hallgatnak ezzel a szemponttal kapcsolatban. Az Európai Szerződésjogi Alapelvek kommentárjai alapján azonban feltételezni lehet, hogy az Európai Szerződésjogi Alapelvek is

⁸⁴ Principles of European Contract Law – PECL

⁸⁵ Gyetvai Andrea: Alapvető szerződésszegés az egységes jogban. *Studia Juvenum*, 2007, 1. szám, 95. oldal

⁸⁶ 77. cikk

⁸⁷ 9:505. cikk

tartalmazzák az elmaradt hasznát, egyrészt a 9:501. cikkben, valamint a 9:502. cikk kimondja, hogy joga van követelni a kárt és „azt a nyereséget, amitől megfosztották”.⁸⁸

6. A Bécsi Vételi Egyezmény joggyakorlata

Az alapvető szerződésszegéssel kapcsolatban Eörsi Gyula állapítja meg a következőket: „A legtöbb ilyen általános jellegű fogalom definiálása nem sikerülhet [...] Csak a gyakorlat lehet [...] képes arra, hogy értelmüket évtizedek során meglehetősen bizonyossággal meg tudja állapítani.”⁸⁹

A Bécsi Vételi Egyezmény gyakorlatáról csak az első tizenegy állam által történő hatálybalépését követően beszélhetünk, azaz 1988. január 1-től. A Bécsi Vételi Egyezményt tehát összesen huszonnégy éve alkalmazzák a nemzetközi adásvételi ügyletek esetében. Viszont az alapvető szerződésszegést, ahogy már kifejtettük, már a Hágai Vételi Egyezmény is tartalmazta, így annak bírói gyakorlata is ismert. Jelenleg az UNCITRAL 56 ítéletet tart számon, ami a Bécsi Vételi Egyezmény 25. cikke szempontjából releváns lehet.

Az ítéletek tanulmányozásából kiderül, hogy a bíróságok az összes körülmény mérlegelésével állapítják meg az alapvető szerződésszegést, nagyon lényeges hangsúly helyeződik a felek között létrejött szerződés tartalmára, az abban foglalt követelményre, kikötésre.

Az esetek többségében a sérelmet szenvedett fél el akar állni a szerződéstől, illetve kártérítést követel. Ebben az esetben a sérelmet szenvedett félnek kerestében bizonyítania kell, hogy a másik fél szerződésszegése a szerződés meghatározó eleme volt.

Az alábbiakban néhány elállásra és kártérítési igényre okot adó körülmény alapján kerül bemutatásra a bírói gyakorlat, és az alapvető szerződésszegés szabályozásának az ítéletekben rejlő célja.

⁸⁸ Bruno Zeller: Comparison between the provisions of the CISG on mitigation of losses (Art. 77) and the counterpart provisions of PECL (Art. 9:505). 2005. április. <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/zeller77.html> Látogatva: 2012. október 12.

⁸⁹ Eörsi Gyula: Az 1980. évi bécsi nemzetközi adásvételi Konvenció margójára és ürügyén. Állam- és Jogtudomány, XXIV., 1981, 3. oldal

6.1. Késedelmes teljesítés

Számos esetben az eladó késedelmesen teljesít, a vevő pedig eláll a szerződéstől, és visszautasítja a vételár megfizetését arra hivatkozva, hogy az időtényező a szerződés meghatározó eleme volt. Azonban ritkán fordul elő, hogy a bíróság megalapozottnak ítéli az időtényező kulcsfontosságát.⁹⁰

Késedelmes teljesítés esetében a vevő a Bécsi Vételi Egyezmény szerint egyrészt akkor állhat el a szerződéstől, ha póthatáridőt szabott az eladónak, de az eladó vagy kijelenti, hogy ekkor sem fog teljesíteni, vagy pedig a póthatáridő elteltével sem teljesít. Ez a szabály nem alapvető szerződésszegés esetén lehet a sérelmet szenvedett félnek biztosíték a nemteljesítő féllel kötött megállapodástól való elállásra. Másrészt akkor van lehetőség elállásra, ha a késedelem alapvető szerződésszegésnek minősül. Ebben az esetben azonnal elállhat a sérelmet szenvedett fél.

A sérelmet szenvedett fél érdekében áll, hogy azonnal megszakítsa az üzleti kapcsolatot a késedelmesen teljesítő féllel, viszont a késedelem a legtöbb esetben nem okoz a vevőnek alapvető jelentőségű hátrányt, amit a szerződéskötés pillanatában is előre látott vagy láthatott volna a szerződésszegő fél. Így a Bécsi Vételi Egyezmény szabályozásának célja ezzel, hogy előmozdítsa a másik fél teljesítését, a judikatúra is ezt a célt követi. Vagyis késedelmes teljesítés esetén csak akkor állapít meg alapvető szerződésszegést, ha az valóban alapvető hátrányt okozott. Nem alapvető szerződésszegés esetén csak akkor jogosult elállni a szerződéstől a sérelmet szenvedett fél, ha a 49. cikk (1) bekezdés b) pontja szerint póthatáridőt tűzött ki, s a másik fél ekkor sem teljesített, vagy kijelentette, hogy nem is fog teljesíteni.

Véleményem szerint, a késedelmes teljesítés leginkább abban az esetben eredményezhet alapvető szerződésszegést, ha maga a szerződés, a szolgáltatás típusa kívánja meg az időben való teljesítést. Illetve abban az esetben, ha valamely más önmagában nem alapvető szerződésszegésnek minősülő szerződésszegéssel párosul. Ezt példázza egy olasz bírósági döntés,⁹¹ melyben a bíróság úgy ítélte meg, hogy az áruk szállításában az eladó késedelme

⁹⁰ Dr. Fekete Zsófia: A Bécsi Vételi Egyezmény által szabályozott alapvető szerződésszegés gyakorlati problémái, Miskolc, 2003, 22. oldal. Elérhető: <http://www.jogiforum.hu/publikaciok/126> Látogatva: 2012. október 12.

⁹¹ Pretura di Parma-Fidenza 77/89. számú ügy. Foliopack AG v. Daniplast S.p.A., 1989. 11. 24. <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/891124i3.html> Látogatva: 2012. november 3. Svájci vevő árut (műanyag hátizsákok, pénztárcák és táskák) rendelt egy olasz eladótól. A megrendelés azt a kikötést tartalmazta, hogy az

azzal a ténnyel együtt, hogy a szerződés lezárását követő két hónap múlva az eladó csak az eladott áruk egyharmadát szállította le, a Bécsi Vételi Egyezmény 49. cikk (1) bekezdés a) pontja alapján alapvető szerződésszegésnek számít.

Megállapíthatjuk, hogy a jogalkalmazás a szerződésszegések alapvető és nem alapvető típusai közötti megkülönböztetés alapján történő szabályozás egyik célját abban látja, hogy ha a szerződésben megállapított határidőben nem történik szerződésszegés, lehetőséget biztosítson a szerződésszegő félnek a teljesítés pótlására. Erre szolgál a Bécsi Vételi Egyezmény 47. cikk (1) és 63. cikk (1) bekezdése is.

6.2. A másik fél jövőbeni teljesítésében való bizalom elvesztése

Amíg az UNIDROIT Alapelvek megfogalmazzák, addig a Bécsi Vételi Egyezmény kapcsán csak a bírói gyakorlat alakította ki azt az elvet, hogy egy csekély jelentőségű szerződési feltétel megszegése – ami nem is okoz a másik félnek jelentős mértékű hátrányt és nem is fosztja meg attól, amit a szerződés alapján elvárhatott, minősülhet alapvetőnek, ha szándékosan követték el.

Ezekben az esetekben az egyik fél szándékos magatartása miatt a másik fél elveszíti bizodalját a partnerének jövőbeni teljesítését illetően, és emiatt alappal nem várható el tőle a kereskedelmi kapcsolat fenntartása. A bíróságok nagy számban állapítanak meg erre hivatkozva alapvető szerződésszegést.

A bizalom elvesztésére okot adhat, ha a például az eladó biztosítékot követel a vevőtől a vételár megfizetésére, mivel korábbi rendelkezéseit sem fizette ki. Ha a vevő nem adja meg a biztosítékot, nyilvánvaló hogy nem fogja ezt a rendelkezést sem kifizetni, ez okot ad arra, hogy az eladó elálljon a szerződéstől.⁹²

árut le kell szállítani 10-15 napon belül. Két hónappal később az eladó, miután a megkérte a vevőt, hogy újítsa meg a megrendelést, kikötötte a vételárat, és biztosította a vevőt, hogy az összes árut szállítja egy héten belül. Majdnem két hónappal később, a vevő bár a vételárat megfizette, nem kapta meg az árut. Ezért a vevő értesítést küldött az eladónak a megrendelés törléséről, és arról, hogy követeli a vételár visszatérítését. Az eladó beismerte, hogy csak akkor adta át a szállítónak az árut, miután megkapta a törlésről szóló értesítést a vevőtől, továbbá, hogy a szállítás részleges volt. A vevő visszautasította a késedelmes és részleges szállítást, és keresetet nyújtott be a szerződéstől való elállás iránt hivatkozva az eladó szerződésszegésére. A nyilatkozatok és a felek magatartása alapján a bíróság megállapította, hogy a szerződést akkor kell megkötöttnek tekinteni, amikor az eladó kikötötte a vételárat, és hogy az azt követő héten kötelessége lett volna leszállítani az összes árut.

⁹² Oberlandesgericht Düsseldorf 17 U 146/93. számú ügy. 1994. január 14. <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/940114g1.html> Látogatva: 2012. november 3.

Szintén ide sorolnám a Bécsi Vételi Egyezmény esetjogának egyik legismertebb ügyét, a Marlboro cipők esetét. Egy olasz eladó szerződést kötött egy német vevővel, hogy ellátja őt az általa készített, a vevő által tervezett cipőkkel. A felek megállapodtak abban, hogy a vevőnek kizárólagos joga van az elkészült cipők terjesztéséhez, mivel ő tervezte őket. Az eladó bemutatta egy vásáron a cipőket a vevő beleegyezése nélkül és megtagadta a cipők eltávolítását, miután megkapta a vevő erről szóló értesítését. A vásár utáni napon a vevő értesítette az eladót, hogy a kettőjük közötti kapcsolat véget ért, másik cég fogja készíteni a cipőket, ő pedig nem hajlandó megfizetni az árat. A bíróság szerint a szerződés szerinti másodlagos kötelezettség megszegése akkor vezethet alapvető szerződésszegéshez jogot adva a szerződéstől való elálláshoz, ha annyira súlyosan veszélyezteti a szerződés célját, hogy a sérelmet szenvedett fél többé már nem érdekelt ebben. (Bécsi Vételi Egyezmény 25. cikk és 49. cikk (1) bekezdés a) pont). Megállapították, hogy a vevő jogosult volt a szerződéstől való elállásra, mivel a cipők az eladó általi bemutatása ahhoz vezetett, hogy a közvélemény azt hiszi, hogy a cipőket az eladó is terjesztheti, és megkérdőjeleződik, hogy az eladó a jövőben be fogja tartani a szerződést, így ez alapvető szerződésszegésnek számít az eladó részéről.⁹³

A jogalkalmazásban tehát kialakult, hogy a másik fél jövőbeni teljesítésére vonatkozó bizalom hiányát is alapvető szerződésszegésnek lehet nyilvánítani. Ennek egyértelműen az a célja, hogy a sérelmet szenvedett felet megóvja a jelentős mértékű kártól, mely mindenképpen bekövetkezne.

6.3. Az eladó nem szerződésszerű teljesítése

Számos esetben a vevő azért utasítja vissza az eladó teljesítését, mert az áru nem felel meg a szerződésben vagy a jogszabályokban foglaltaknak, azaz nem szerződésszerű a teljesítés.

A Bécsi Vételi Egyezmény 30 cikkében felsorolja az eladó kötelezettségeit, eszerint az eladó köteles „a szerződés és az Egyezmény előírásainak megfelelően, az árut szolgáltatni, az áru tulajdonjogát átruházni és az árura vonatkozó minden okmányt átadni.” Az Bécsi Vételi Egyezmény értelmében, ha az áru nem szerződésszerűsége alapvető szerződésszegésnek számít, akkor egyrészt megilleti a vevőt a szerződéstől való azonnali elállás joga, másrészt a kicseréléshez való jog.

⁹³ Oberlandesgericht Frankfurt am Main 5 U 164/90. számú ügy. 1991.09.17. <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/910917g1.html> Látogatva: 2012. október 30.

Az általam vizsgált esetekben a vevő inkább az elálláshoz való jogával élt, bár a bíróság nem minden esetben állapította meg, hogy a nem szerződésszerű teljesítés valóban alapvető szerződésszegésnek minősül-e, s ezáltal jogosult a vevő az azonnali elállásra. Egy nem szerződésszerű teljesítés után a vevő azért választhatja gyakrabban az elálláshoz való jogot, és ezáltal felbontani a szerződést a hibásan teljesítő féllel, mert nem lehet biztos abban, hogy kicserélés útján megfelelően fog teljesíteni az eladó.

Viszont nem minden esetben gyakorolta jogosan a vevő az elálláshoz való jogosultságát. 1991-ben egy német vevő és egy olasz eladó között jött létre adásvételi szerződés női cipők leszállítására. A vevő nem fizette ki a vételár egy részét azt állítva, hogy az eladó nem a megállapodott időben szállította le az árukat, és hogy az áruk nem voltak szerződésszerűek. Az eladó ezért bírósághoz fordult. A nem szerződésszerű árukra való hivatkozás tekintetében, a bíróság kimondta, hogy a szerződésszerűség hiánya csak akkor jogosítja fel a vevőt, hogy bejelentse a szerződéstől való elállást, ha ez alapvető szerződésszegésnek minősül. A bíróság véleménye szerint ennek a követelménynek nem felel meg, például, ha ez a hiba nem akadályozza meg a vevőt abban, hogy ugyanolyan módon, ésszerűen használja az árut. Ebben az esetben viszont a vevő csak arra hivatkozott, hogy az áruk „hibásak”, és hogy nem abból az anyagból készültek, amelyben a felek megállapodtak. A vevő azonban nem bizonyította, hogy a cipőket nem lehetne ésszerűen használni a hiba miatt.⁹⁴

A vevő részéről történő bizonyítás nem megfelelése más esetekben is megjelenik, a kellő bizonyítottság hiányában nem minősítenek nem szerződésszerű teljesítést alapvető szerződésszegésnek.

Egy német vevő és egy olasz eladó sonka részletekben történő szállítására kötött adásvételi szerződést. Az első négy részlet elszállítása után, a vevő visszautasította a maradék 6 részlet szállítását. A vevő állította, hogy szóban megállapodtak arról, hogy ha a sonka nem felel meg az állatvédelmi és fogyasztóvédelmi előírásoknak, akkor jogosult az áruk megtagadására. Bár a Bécsi Vételi Egyezmény alapján a szóbeli megállapodás ellentmondhat az írásbeli megállapodással, a bíróság kijelentette, hogy jelen esetben, a vevő nem bizonyította kellőképpen a szóbeli megállapodást. Ebben az esetben a bíróság azt is kimondta, hogy a vevő

⁹⁴Oberlandesgericht Frankfurt am Main 5 U 15/93 Forrás: <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/940118g1.html>
Látogatva: 2012. október 15.

azzal, hogy visszautasította a maradék hat részlet szállítását, alapvető szerződésszegést követett el.⁹⁵

7. Dē lēge ferenda

7.1. Nemzetközi Kereskedelmi Szerződések Alapelvei

A nemzetközi adásvételek kontextusában a Bécsi Vételi Egyezmény és az UNIDROIT alapelvek nemcsak alternatívák, hanem kiegészítői is lehetnek egymásnak.

Előbbi azon szerződések esetében nyilvánvaló, amelyek nem tartoznak a Bécsi Vételi Egyezmény alkalmazási körébe, ahol a felek kifejezett utalást tesznek szerződésben a Bécsi Vételi Egyezmény kizárására. Ezekben az esetekben az UNIDROIT Alapelvek nemzetközileg egységes szabályokat képviselnek, amiket a felek szabadon választhatnak, és egyre nagyobb mértékben választanak is *lex contractus*ként, vagy amiket a választott bíróságok alkalmazhatnak, és egyre nagyobb mértékben alkalmaznak is általános jogelvekként.⁹⁶ A felek részéről tehát a Bécsi Vételi Egyezmény alternatívájaként jelennek meg az UNIDROIT Alapelvek.⁹⁷

Sőt még a Bécsi Vételi Egyezmény által szabályozott nemzetközi adásvételi szerződésekben is fontos szerepet játszhatnak az UNIDROIT Alapelvek. A felek a Bécsi Vételi Egyezmény alkalmazásának kizárására való kifejezett utalásának hiánya esetében is alkalmazhatják az UNIDROIT Alapelveket a Bécsi Vételi Egyezmény értelmezésére, kiegészítésére. Azokban a szerződésekben, amelyekben a felek kifejezett utalást tettek a Bécsi Vételi Egyezmény alkalmazására, ott az UNIDROIT Alapelveket kizárólag azokban a kérdésekben lehet

95 Oberlandesgericht Hamm 19 U 97/91 Forrás: <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/920922g1.html> Látogatva: 2012. október 20.

96 Michael Joachim Bonell: The CISG and the UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts: Two Complementary Instruments, In: 10 International Law Review of Wuhan University, 2008-2009, 109. oldal; Elérhető: <http://cisgw3.law.pace.edu/cisg/biblio/bonell1.pdf> Látogatva: 2012. november 1.

97 Egy esetben például, ahol egy Hong Kong-i export cég és egy orosz kereskedelmi szervezet között jött létre olyan adásvételi szerződés, ami nem tartalmazott jogválasztási klauzulát, a jogvita felmerülésekor a felek megegyeztek abban, hogy a választott bíróságnak minden olyan kérdésben az UNIDROIT Alapelveket kellene alkalmaznia, amit a szerződés kifejezetten nem szabályoz.

alkalmazni, amire a Bécsi Vételi Egyezmény hatálya nem terjed ki, s még a nemzeti jog alkalmazási szféráján is kívül esnek.⁹⁸

Összefoglalva elmondható, hogy mind a Bécsi Vételi Egyezmény, mind az UNIDROIT Alapelvek a megfelelő időben megfelelő eszközök: mindkettőnek van létjogosultsága (raison d'être).⁹⁹

7.2. Közös európai adásvételi jogra vonatkozó Európai Bizottsági javaslat

A Német Szövetségi Ügyvédi Kamara korábbi álláspontok alapján már kifejezte a véleményét az Európai Parlament és az Európai Bizottság azon szándékáról, ami egy közös európai szerződésjog megalkotására irányul. A közös európai adásvételi jogra vonatkozó javaslat az első lépés ebben az irányban. Azonban, hogy megvalósuljon a Belső Piacon a jog valódi harmonizálása és egyszerűsítése, szükséges, hogy a szerződési jogra vonatkozó választható rendszer alkalmazását kiterjesszék a nemzeti szerződésekre is, és ne korlátozzák az Európai Unió határain belül átnyúló ügyletekre.¹⁰⁰

A vállalkozások közötti kapcsolatok esetében, a Német Szövetségi Ügyvédi Kamara ajánlása szerint át kellene venni mindenféle módosítás nélkül a Bécsi Vételi Egyezményt, és megalkotni olyan jogi kérdésekben európai szabályokat, amiket a Bécsi Vételi Egyezmény nem tartalmaz. A Bécsi Vételi Egyezményt 23 tagállamban alkalmazzák, és a Róma I. rendelet következtében automatikusan alkalmazzák egy Szerződő Államból egy olyan más tagállamba történő kivitel esetében, amely nem ratifikálta a Bécsi Vételi Egyezményt (Nagy-Britannia, Írország, Málta, Portugália). A Bécsi Vételi Egyezmény inkorporálása az uniós jogba a húszéves jogalkalmazási tapasztalathoz (több mint 2500 bírósági, választott bírósági határozat, melynek legnagyobb része elérhető az interneten), és számos szakirodalmi forráshoz való hozzáférést biztosítana, így ez lényegesen megkönnyítené, így ez lényegesen megkönnyítené a kezdeti jogbizonytalanságot, szemben egy új jog alkalmazásával. Továbbá a

⁹⁸ Michael Joachim Bonell: The CISG and the UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts: Two Complementary Instruments, In: 10 International Law Review of Wuhan University, 2008-2009, 117. oldal; Elérhető: <http://cisgw3.law.pace.edu/cisg/biblio/bonell1.pdf> Látogatva: 2012. november 1.

⁹⁹ Michael Joachim Bonell: The CISG and the UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts: Two Complementary Instruments, In: 10 International Law Review of Wuhan University, 2008-2009, 117. oldal; Elérhető: <http://cisgw3.law.pace.edu/cisg/biblio/bonell1.pdf> Látogatva: 2012. november 1.

¹⁰⁰ The proposal for a Regulation on a Common European Sales Law: provisions on remedies, 2012, 11. oldal Elérhető:

<http://www.europarl.europa.eu/committees/en/juri/studiesdownload.html?languageDocument=EN&file=74539> Látogatva: 2012. november 8.

jogi szakemberek számára is számtalan szerződés minta, szerződés tervezet állna rendelkezésükre. A Bécsi Vételi Egyezmény befogadása a külkereskedelmi ügyleteket is egységesebbé, egyenletesebbé tenné, hiszen nem lenne különbségtétel az EU-n belüli és más nemzetközi vállalkozó között. Más szóval, ha a javaslat jelenlegi változata megmarad, akkor a vállalkozásoknak különböző formákat kell előkészíteniük, egyet a nemzeti üzletekre, egyet az EU-n belüli üzletekre, és egyet olyan üzletekre, ahol a felek EU-n kívüliek.

Ezért várható, hogy sok vállalkozó nem lesz hajlandó ilyen erőfeszítésnek alávetni magát, és következésképpen nem választja a CESL-t, hanem inkább a Bécsi Vételi Egyezményt alkalmazza az összes nem belföldi ügyletére.¹⁰¹

7.3. Nemzeti jogok

Fontos megjegyezni, hogy kezdetektől fogva a Bécsi Vételi Egyezménynek sohasem volt célja, hogy a nemzetközi adásvételek kimerítő jogforrásává váljon. Fontos példa, hogy maga a jogszabályszoveg mondja ki, azt, hogy „kizárólag az adásvételi szerződések megkötését, valamint az eladónak és a vevőnek az ilyen szerződésből származó jogait és kötelezettségeit szabályozza.”¹⁰² Nem tartalmaz például harmadik félre vonatkozó jogokat, vagy az elévülésre vonatkozó szabályokat. Ha kifejezetten rendelkeznek a kizárásáról, az érvényesség kérdése kizárt. Ebből az következik, hogy a Bécsi Vételi Egyezményt nem lehet alkalmazni a nemzeti vagy más jogok nélkül.

Az alábbiakban néhány ország esetében mutatom be, hogyan változtattak a szabályozáson a Bécsi Vételi Egyezmény mintájára.

Jelentős példa lehet a kínai szerződésjog 1999. október 1-i változásaival való összehasonlítás.

A legtöbb kínai szabály egyedi jellemzőkkel bír. A kínai bíróságok, illetőleg választott bíróságok inkább afelé hajlanak, hogy a viták megoldásánál nemzetközi nézeteket alkalmazzanak, mint hogy szigorú jogi kérdésekhez tartsák magukat. Az eredmény

¹⁰¹ The proposal for a Regulation on a Common European Sales Law: provisions on remedies, 2012, 11. oldal
Elérhető: <http://www.europarl.europa.eu/committees/en/juri/studiesdownload.html?languageDocument=EN&file=74539> Látogatva: 2012. november 8.

¹⁰² Bécsi Vételi Egyezmény 4. cikkének első fordulata

harmóniája ugyanannyira fontos, mint a jogalkotás. Jó példa lehet az az ítélet,¹⁰³ amelyben a választott bíróságnak az elvesztett haszon kérdését kellett vizsgálnia. Kimondta, ha a szóban forgó árut máshol meg értékesíteni lehet, akár alacsonyabb áron is, akkor az a megfelelő megoldás, ha nem ítélik meg az elveszett hasznot.¹⁰⁴

Nagy hatással volt az egyezmény az északi országokra, a XX. század végén születtek meg az adásvételi törvényeik, így 1987-ben Finnországé, 1988-ban Norvégiáé, 1990-ben Svédországé, 2000-ben Izlandé.

2002-ben a német kötelmi jogi reformra nagy hatással volt az egyezmény, bár nem vették át a 79. cikk szerinti objektivitást, ezáltal szigorúbb kártérítési felelősség alóli mentesülés, tehát az előreláthatóság elvének alkalmazását, maradtak a vétkességi elvénél.

A volt szocialista országok kötelmi jogára szintén hatással volt az Egyezmény egy-egy ponton. Legjelentősebb hatást az észti törvényre gyakorolta, de jelentőséggel bírt a cseh és a lengyel rendelkezések módosításánál is.¹⁰⁵

Magyarországon az új Polgári Törvénykönyv kodifikációja során is figyelembe vették a Bécsi Vételi Egyezményt.

Az 1959. évi magyar Ptk. szabályozása szerint a szerződésszegés miatt fennálló felelősség alól a szerződésszegő fél kimentheti magát annak a bizonyításával, hogy a szerződésben foglalt kötelezettsége teljesítése érdekében úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható.¹⁰⁶

Az új Ptk. a szerződésszegéssel okozott károkért való felelősség és az az alapján fennálló kár megtérítésének mértékén változtatni kíván, nem úgy mint a 2002-es német szabályozás, ami megmaradt a vétkességi elvénél. A szerződésszegéshez kapcsolódó kártérítési szankciót többé már nem a szerződésszegő fél felróhatóságához köti, vagyis nem teszi lehetővé, hogy a szerződést szegő fél kimentse magát azzal a hivatkozással, hogy a szerződésszegés elkerülése

¹⁰³ Selected Works of China International Economic and Trade Arbitration Commission Awards (1963-1988) updated to 1993" (authorized English Version 1995) 302 (CIETAC awards No 73)

¹⁰⁴ Bruno Zeller: Four-Corners - The Methodology for Interpretation and Application of the UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods, 2003. május. Elérhető: <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/4corners.html> Látogatva: 2012. november 5.

¹⁰⁵ Szabó Sarolta: A Bécsi Vételi Egyezmény, mint nemzetközi lingua franca – az egységes értelmezés újabb irányai és eredményei, Doktori értekezés, Budapest, 2009. Elérhető: <https://jak.ppke.hu/uploads/articles/12332/file/Szab%C3%B3Sarolta%20PhD.pdf> Látogatva: 2012. november 20.

¹⁰⁶ Ptk. 339.§ (1) bekezdés

érdekében úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható. Kimentésre csak az adna lehetőséget, ha a szerződésszegő fél bizonyítja, hogy a szerződésszegést ellenőrzési körén kívül eső, elháríthatatlan körülmény okozta, amely a szerződéskötés idején nem volt előre látható.¹⁰⁷ Ugyanezt a kimentési elvet kívánja a koncepció alkalmazni a kötelezett közreműködőjére is.¹⁰⁸

A koncepció összhangban áll egyrészt az Európai Szerződésjogi Alapelvek 8:108. §-ával, másrészt a Bécsi Vételi Egyezmény 79. cikkével is.¹⁰⁹

Az új Ptk. – hasonlóan a Bécsi Vételi Egyezmény szabályaihoz – a tárgyi felelősséghez az előre látható károkra történő korlátozás kapcsolódik a kártérítés összege vonatkozásában. A Bécsi Vételi Egyezmény 74. cikke mondja ki a kártérítés korlátozását, amely a szerződésszegést elkövető fél által a szerződéskötéskor előre látható körülményeken alapszik. A deliktuális felelősséggel ellentétben a szerződésszegés körében a károkozások nem véletlenszerűek. Az, hogy az előreláthatóság körébe beleértett károk tekintetében egy ésszerű körülmények között vizsgált tudattartalom szükséges, összhangban van a kontinentális magánjog jellemzően általánosító cselekvési mércéjével, mint amilyen a felróhatóság objektivizált kategóriája.¹¹⁰

7.4. Bécsi Vételi Egyezmény

A Bécsi Vételi Egyezmény nem működtet olyan értelmező szervet, amely egyben nemzetközi választott bíróság lenne, és nem rendelkezik olyan bizottsággal, amely módosítaná a Bécsi Vételi Egyezményt szükség esetén.¹¹¹ Ennek két ellenpéldáját

¹⁰⁷ Új Ptk. törvényjavaslat 6:143. § alapján „Aki a szerződés megszegésével a másik félnek kárt okoz, köteles azt megtéríteni. Mentésül a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy a szerződésszegést általa nem befolyásolható (ellenőrzési körén kívül eső), a szerződéskötéskor ésszerűen el nem hárítható, olyan körülmény okozta, amelyet a szerződéskötés idején nem látott és az ésszerű elvárhatóság mellett nem is láthatott előre.”

¹⁰⁸ Csécsy Andrea: A szerződésszegés szabályozása az áruk nemzetközi adásvételi szerződéseiről szóló 1980. évi bécsi egyezményben *Studia Iurisprudentiae Doctorandorum Miskolciensium*, Bíbor Kiadó, Miskolc, 2002. 161-190.

¹⁰⁹ Nem tehető felelőssé a fél valamely kötelezettségének elmulasztásáért, ha bizonyítja, hogy azt olyan akadály okozta, amelyet el nem háríthatott, és ésszerűen az sem volt elvárható tőle, hogy a szerződéskötés idején ezzel az akadállyal számoljon, azt elhárítsa vagy következményeinek elejét vegye.

¹¹⁰ Csészy Andrea: Előreláthatósági klauzula a szerződések jogában. 2009. http://www.debrecenijogimuhely.hu/archivum/1_2009/elorelathatosagi_klauzula_a_szerzodesek_jogaban/ Látogatva: 2012. november 1.

¹¹¹ Lásd: P. Koneru, "The International Interpretation of the UN Convention on the Contracts for the International Sale of Goods: An Approach based on General Principles" (1997) 6 *Minnesota Journal of Global Trade* 105, 105

említhetjük. Az egyik, hogy az Amerikai Egyesült Államokban rendszeresen összeül egy bizottság, hogy ha szükségesnek látják, módosítsák a UCC-t. A másik, hogy az Európai Bíróság értelmezi a Brüsszeli Egyezményt, és a döntései kötelezőek az Európai Unió összes tagállamára nézve. Nyilvánvaló előnyt is jelent az, hogy a Bécsi Vételi Egyezménynek nincs hasonló gyakorlata ebben a kérdésben, hiszen tény, hogy ez hatással van a tagállamok szuverenitására. Az alternatíva politikailag elfogadhatatlan lenne. Kétséges, hogy az államok nagy része elfogadná-e a Bécsi Vételi Egyezményt, ha egy olyan bíróság, mint az Európai Bíróság döntéseivel befolyásolhatná a Szerződő Államok nemzeti jogát. Erre Svájc példája a legmegfelelőbb. 1992-ben Svájc csatlakozhatott volna az Európai Gazdasági Térséghez, ami az első lépést jelentette volna az Európai Unióhoz való csatlakozáshoz.¹¹² A svájciak viszont elutasították a kezdeményezést, bár 1999-ben az Európai Unióval hét bilaterális megállapodást is elfogadott a parlament, és ratifikált népszavazással 2000-ben. Az 1992-es elutasításnak a fő indoka az volt, hogy az Európai Gazdasági Térséggel kötött szerződés tartalmazott volna egy jogot, hogy automatikus változtatásokat léptessen életbe a jogrendszerben. Ha az Európai Unió megváltoztatja a jogszabályokat, ezek a változások automatikusan alkalmazandók lesznek az összes tagállamban.¹¹³ A 2000-ben történő elfogadást az befolyásolta leginkább, hogy Svájcnak nincs kötelessége elfogadni és igazodni az Európai Unió jogszabályváltozásaihoz.¹¹⁴ Értelemszerűen ugyanezek az érveket hozná fel a többi állam is, ha a Bécsi Vételi Egyezménynek lennének olyan interpretációs szervei, amiket nemzetközi bíróságként működőnének.¹¹⁵

S bár a Bécsi Egyezmény nem terjed ki az adásvételi szerződések teljes körű szabályozására, mégis megfelelően tudják értelmezni a bíróságok, választott bíróságok, akár ha az általános jogelvekkel összhangban, azokat kiegészítésképpen alkalmazzák.

¹¹² Lásd: Neue Zürcher Zeitung, "Gleichwertigkeit der Rechtssysteme, Die Bilateralen Abkommen mit der EU" September 16, 1999

¹¹³ Lásd: Neue Zürcher Zeitung, "Gleichwertigkeit der Rechtssysteme, Die Bilateralen Abkommen mit der EU" September 16, 1999

¹¹⁴ Lásd: Neue Zürcher Zeitung, "Die Bilateralen Verträge im Vergleich zum EWR-Beitritt." November 8, 2000

¹¹⁵ Bruno Zeller: Four-Corners - The Methodology for Interpretation and Application of the UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods, 2003. május. Elérhető: <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/4corners.html> Látogatva: 2012. november 5.

8. Függelék

1. függelék

A Bécsi Vételi Egyezmény részes államai a világtérképen

9. Forráslista

Magyar nyelvű szakirodalom

Könyvek:

Hargitai József: Jogi Fogalomtár Magyar Hivatalos Közlönykiadó, Budapest, 2005.

Kisfaludy András: Az adásvételi szerződés; Kalotaprint, Kalocsa, 2003

Mádl Ferenc – Vékás Lajos: Nemzetközi Magánjog és Nemzetközi gazdasági kapcsolatok joga; Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2004, 322. oldal

Sándor Tamás – Vékás Lajos: Nemzetközi Adásvétel. Budapest, HVG-Orac Kiadó. 2005

Jogi Lexikon, KJK-KERSZÖV Jogi és Üzleti Kiadó Kft, Budapest, 1999

Nemzetközi Kereskedelmi Szerződések Alapelvei. Fordította: Gehér József – Réczei László – Katona Péter. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1996.

Tanulmányok:

Állam- és Jogtudomány

1. Eörsi Gyula: Az 1980. évi bécsi nemzetközi adásvételi Konvenció margójára és ürügén. Állam- és Jogtudomány, 1981 (XXIV. évfolyam), 1. szám, 3-28. oldal

Jogtudományi Közlöny

2. Vékás Lajos: A Bécsi Vételi Egyezményről, Jogtudományi Közlöny, 1985. (XL. évfolyam) 5. szám, 243-249. oldal
3. Vida Sándor: Alapvető szerződésszegés a nemzetközi adásvételnél: Német bírói gyakorlat. Jogtudományi Közlöny, 1993 (XLVIII. évfolyam), 5. szám, 169-176. oldal

Külgazdaság Jogi Melléklete

4. Szabó Sarolta: Az alapvető szerződésszegés és a vevő elállási joga az áru vagy az okmányok fogyatékoságáért a Bécsi Vételi Egyezményben. Külgazdaság, Jogi Melléklet. 2007, 11-12. szám, 121-131. oldal

Magyar Jog

5. Dr. Király Miklós: Egységes európai piac, jogharmonizáció és nemzeti kultúra, Magyar Jog, 2001, 11. szám, 641-647. oldal
6. Ole Lando: A szerződésjog kötelező vagy választható forrásban történő európaiasítása, Magyar Jog, 2001. (XLVIII. évfolyam), 9. szám, 568-574. oldal
7. Tercsák Tamás: Alapvető szerződésszegés az egységes jogban. Magyar Jog, 1994, 10. szám, 593-603. oldal
8. Dr. Vékás Lajos: Az áruk nemzetközi adásvételére vonatkozó ENSZ-Egyezmény hatályba lépése elé I., Magyar Jog (XXXIV. évfolyam), 1987., 5. szám, 385-400. oldal
9. Dr. Vékás Lajos: Az áruk nemzetközi adásvételére vonatkozó ENSZ-Egyezmény hatályba lépése elé II., Magyar Jog (XXXIV. évfolyam), 1987., 7-8. szám, 603-615. oldal
10. Dr. Vékás Lajos: Előreláthatósági klauzula szerződésszegésből eredő kártérítési igényeknél; Magyar Jog, 2002 (XLIX. évfolyam), 9. szám, 513-526. oldal

Egyéb publikációk

11. Csészy Andrea: Előreláthatósági klauzula a szerződések jogában. 2009.
http://www.debrecebijogimuhely.hu/archivum/1_2009/elorelathatosagi_klauzula_a_szerzodesek_jogaban/ Látogatva: 2012. november 1.
12. Csészy Andrea: A szerződésszegés szabályozása az áruk nemzetközi adásvételi szerződéseiről szóló 1980. évi bécsi egyezményben Studia Iurisprudentiae Doctorandorum Miskolciensium, Bíbor Kiadó, Miskolc, 2002. 161-190.
13. Dr. Csészy Andrea: A szerződésszegés jogkövetkezményeinek összehasonlító jogi elemzése, 2008, 103. oldal
http://193.6.1.94:9080/JaDoX_Portlets/documents/document_5691_section_1123.pdf Látogatva: 2012. november 5.
14. Gyetvai Andrea: Alapvető szerződésszegés az egységes jogban. Studia Juvenum, 2007 (II. évfolyam), 1. szám, 91-100. oldal
15. Dr. Fekete Zsófia: A Bécsi Vételi Egyezmény által szabályozott alapvető szerződésszegés gyakorlati problémái, Miskolc, 2003, 14. oldal. Elérhető:
<http://www.jogiforum.hu/publikaciok/126> Látogatva: 2012. október 12.
16. Vékás Lajos: Az új Polgári Törvénykönyv koncepciójából, Polgári Jogi Kodifikáció, 2002 (IV. évfolyam) 1. szám, 3. oldal

Idegen nyelvű szakirodalom

1. Michael Joachim Bonell: The UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts and the Principles of European Contract Law: Similar Rules for the Same Purposes? In: Reproduced with permission of 26 Uniform Law Review (1996) 229-246 <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/bonell96.html> Látogatva: 2012. október 12.
2. Michael Joachim Bonell: The CISG and the UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts: Two Complementary Instruments, In: 10 International Law Review of Wuhan University, 2008-2009, 109. oldal; Elérhető:
<http://cisgw3.law.pace.edu/cisg/biblio/bonell1.pdf> Látogatva: 2012. november 1.

3. Bruno Zeller: Comparison between the provisions of the CISG on mitigation of losses (Art. 77) and the counterpart provisions of PECL (Art. 9:505). 2005. április. <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/zeller77.html> Látogatva: 2012. október 12.
4. Bruno Zeller: Four-Corners - The Methodology for Interpretation and Application of the UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods, 2003. május. Elérhető: <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/4corners.html> Látogatva: 2012. november 5.
5. Duxbury Robert: Contract Law Thomson, Sweet & Maxwell, London, 2003. 117. oldal
6. Franco Ferrari: The Relationship Between the UCC and the CISG and the Construction of Uniform Law. 1996. <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/ferrari2.html> Látogatva: 2012. október 10.
7. F. Enderlein – D. Maskow – H. Strohbach: Internationales Kaufrecht. Berlin, 1991. Art 25 Nr. 3.
8. Hellner: The Limits of Contractual Damages in the Scandinavian Law of Sales. Scand. Stud. Law 10; 1996; 47. oldal
9. R. Herber – B. Czerwenka: Internationales Kaufrecht. München, 1991. Art. 25. Rn. 6-9.
10. Hosun Lee: Differences between the civilian and common law approach to remedies for a breach of a contract for the sale of goods. <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/cisgsk/leehosun.pdf> Látogatva: 2012. október 10.
11. P. Schlechtriem: Kommentar Zum Einheitlichen UN Kaufrecht. München, 1990. Art. 25. Rn. 7-11.
12. Posner, Eric A.: Contract Remedies: Foreseeability, Precaution, Causation and Mitigation, http://www.scribd.com/doc/239479/Contract-Remedies-Foreseeability-Precaution-Causation-and-Mitigation?ga_related_doc=1 Letöltés ideje 2012. október 31.
13. G. Reinhart: UN-Kaufrecht. Heidelberg 1991, Art. 25 Rn. 5-6.

14. Ulrich Drobnig: General Principles of European Contract Law
<http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/drobnig.html> Látogatva: 2012. október 28.
15. CISG Advisory Council Opinion No. 5: The buyer's right to avoid the contract in case of non-conforming goods or documents.
<http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/CISG-AC-op5.html#9> Látogatva: 2012. október 10.
16. Selected Works of China International Economic and Trade Arbitration Commission Awards (1963-1988) updated to 1993" (authorized English Version 1995) 302 (CIETAC awards No 73)
17. The proposal for a Regulation on a Common European Sales Law: provisions on remedies, 2012, 11. oldal Elérhető:
<http://www.europarl.europa.eu/committees/en/juri/studiesdownload.html?languageDocument=EN&file=74539> Látogatva: 2012. november 8.

Bírói ítéletek:

1. Pretura di Parma-Fidenza 77/89. számú ügy. Foliopack AG v. Daniplast S.p.A., 1989. 11. 24. <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/891124i3.html> Látogatva: 2012. november 3.
2. Oberlandesgericht Frankfurt am Main 5 U 164/90. számú ügy. 1991.09.17.
<http://cisgw3.law.pace.edu/cases/910917g1.html> Látogatva: 2012. október 30.
3. Oberlandesgericht Düsseldorf 17 U 146/93. számú ügy. 1994. január 14.
<http://cisgw3.law.pace.edu/cases/940114g1.html> Látogatva: 2012. november 3.
4. Oberlandesgericht Frankfurt am Main 5 U 15/93
<http://cisgw3.law.pace.edu/cases/940118g1.html> Látogatva: 2012. október 15.
5. Oberlandesgericht Hamm 19 U 97/91 Forrás:
<http://cisgw3.law.pace.edu/cases/920922g1.html> Látogatva: 2012. október 20.
6. ICC Court of Arbitration – Paris 7585/1992
<http://cisgw3.law.pace.edu/cases/927585i1.html> Látogatva: 2012. október 20.

7. Oberlandesgericht Düsseldorf, Case Number: 17 U 136/92
<http://cisgw3.law.pace.edu/cases/930312g1.html> Látogatva: 2012. október 20.
8. OLG Düsseldorf [OLG = Oberlandesgericht = Provincial Court of Appeal], Case Number: 6 U 228/92 <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/940114g1.html> Látogatva: 2012. október 20.
9. Oberlandesgericht Düsseldorf, Case Number: 6 U 119/93
<http://www.unilex.info/case.cfm?id=53> Látogatva: 2012. október 20.
10. U.S. District Court, N.D., New York, Case Number: 88-CV-1078
<http://www.unilex.info/case.cfm?id=59> Látogatva: 2012. október 20.
11. Tribunale di Padova - Sez. Este, Dátum: 2005. 11. 01.,
<http://www.unilex.info/case.cfm?id=1005> Látogatva: 2012. október 20.

Honlapok:

1. Az Institute of International Commercial Law (IICL) honlapja:
<http://www.cisg.law.pace.edu/>
2. Az UNIDROIT Alapelvek és a Bécsi Vételi Egyezmény bibliográfiájának és esetjogának adatbázisa: <http://www.unilex.info/>
3. A Hágai Nemzetközi Magánjogi Konferencia honlapja: www.hcch.net
4. A International Institute for the Unification of Private Law (UNIDROIT) honlapja:
www.unidroit.org
5. A United Nations Commission on International Trade Law (UNCITRAL) honlapja:
www.uncitral.org